

Vytvoření souborů nástrojů určených ke zjišťování potřeb regionálního školství

Výsledky šetření ve skupině ŠKOLSKÝCH PORADENSKÝCH ZAŘÍZENÍ

Konečný uživatel výsledků: **Ministerstvo školství, mládeže
a tělovýchovy České republiky**
Karmelitská 529/5, 118 00 Malá Strana

Název projektu: Vytvoření souborů nástrojů určených ke zjišťování potřeb regionálního školství

Číslo projektu: TIRDMSMT015MT06

Řešitel projektu:

PAQ - Prokop Analysis and Quantitative Research, s.r.o., Vršovická 817/5, 10100 Praha

STEM Ústav empirických výzkumů, z.ú., Španělská 1073/10, 12000 Praha

Doba řešení: 15. 7. 2022 – 31. 3. 2023

Informace o autorském týmu:

Ing. Kateřina Duspivová, Ph.D.

Bc. Klára Zajíčková

PhDr. Sarah Komarová, Ph.D.

Mgr. et Mgr. Karel Gargulák

PhDr. Václav Korbel, Ph.D.

Mgr. Jitka Uhrová

Mgr. Jan Zeman

Mgr. Michal Kunc

Mgr. Blanka Vaculík Pravdová, Ph.D.

Mgr. et Mgr. Daniel Prokop, Ph.D.

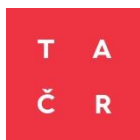
PhDr. Martin Buchtík, Ph.D.

Mgr. Jaromír Mazák, Ph.D.

Další informace o projektu (cíle projektu):

„Příprava návrhu designu administrativně nenáročného dotazníkového šetření, které bude sloužit jako komplexní nástroj sběru potřeb škol a vybraných školských zařízení. Zjištění budou sloužit k podpoře implementace strategických dokumentů (Strategie vzdělávací politiky ČR 2030+ a jejího implementačního dokumentu Dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR (DZ ČR) včetně Dlouhodobých záměrů vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy krajů (DZ v krajích)) a následně také k evaluaci této implementace. Národní aktéři (MŠMT a jemu podřízené organizace a ČŠI) společně s regionálními aktéry (územními samosprávami) vzdělávací politiky tak získají komplexní přehled potřeb škol a zpětnovazební nástroj pro vyhodnocení. Dílčími cíli jsou: provedení pilotáže a samotného šetření na základě připravených dotazníků a také příprava nástroje generujícího reprezentativní vzorky na krajské i celostátní úrovni pro různé druhy a typy škol a vybraná školská zařízení.“

Program veřejných zakázek v aplikovaném výzkumu a inovacích pro potřeby státní správy BETA2 byl schválen usnesením vlády České republiky č. 278 ze dne 30. 3. 2016 a je zaměřen na podporu aplikovaného výzkumu a inovací pro potřeby orgánů státní správy. Poskytovatelem finančních prostředků je Technologická agentura ČR.

Obsah

SEZNAM OBRÁZKŮ	4
MANAŽERSKÉ SHRUTÍ	6
ÚVOD	9
1 VÝSLEDKY ŠETŘENÍ VE SKUPINĚ ŠKOLSKÝCH PORADENSKÝCH ZAŘÍZENÍ	10
1.1 SPOLUPRÁCE ŠPZ SE ŠKOLAMI	11
1.2 OBLAST DIAGNOSTIKY	17
1.3 PŘEKÁŽKY V POSKYTOVÁNÍ KVALITNĚJŠÍCH SLUŽEB	25
1.4 METODICKÁ PODPORA ZE STRANY MŠMT	28
1.5 INSTITUCIONALIZACE SPECIALIZOVANÝCH POZIC	35
1.6 ANALÝZA VÝSLEDKŮ PODLE KRAJŮ	36
2 DALŠÍ NÁMĚTY A POTŘEBY ŠKOLSKÝCH PORADENSKÝCH ZAŘÍZENÍ	37
PŘÍLOHA – METODOLOGIE ŠETŘENÍ VE SKUPINĚ ŠPZ	39

Seznam obrázků

Obrázek 1.1: Míra response v rámci šetření školských poradenských zařízení	10
Obrázek 1.2: Hodnocení spolupráce se školami ze strany ŠPZ.....	12
Obrázek 1.3: Faktory, které by přispěly ke zlepšení spolupráce se školami – pedagogicko-psychologické poradny (PPP).....	13
Obrázek 1.4: Faktory, které by přispěly ke zlepšení spolupráce se školami – speciálně pedagogická centra (SPC).....	14
Obrázek 1.5: Zkušenosti ŠPZ s konzultacemi iniciovanými pedagogickými pracovníky ze škol týkajícími se doporučení vydaných daným ŠPZ.....	15
Obrázek 1.6: Zkušenosti ŠPZ s konzultacemi iniciovanými pedagogickými pracovníky ze škol týkajícími se doporučení vydaných jiným ŠPZ	15
Obrázek 1.7: Prostor pro organizaci hospitací ve třídách před přípravou opatření	16
Obrázek 1.8: Prostor pro organizaci hospitací ve třídách po vydání opatření.....	17
Obrázek 1.9: Preference místa pro provádění diagnostiky	18
Obrázek 1.10: Častější místo provádění diagnostiky	18
Obrázek 1.11: Spokojenost pracovníků ŠPZ s prací v uvedeném prostředí	19
Obrázek 1.12: Jednotnost užívání diagnostických postupů v rámci ŠPZ	20
Obrázek 1.13: Monitoring využívání diagnostických metod v rámci ŠPZ	20
Obrázek 1.14: Možnosti ŠPZ využívat v praxi časově náročnější diagnostické nástroje.....	21
Obrázek 1.15: Preferované formy podpory oblasti diagnostiky – pedagogicko-psychologické poradny (PPP).....	22
Obrázek 1.16: Preferované formy podpory oblasti diagnostiky – speciálně pedagogická centra (SPC).....	23
Obrázek 1.17: Zájem o čerpání finančních prostředků z rozvojového programu "Vybavení školských poradenských zařízení (možnost nákupu diagnostických nástrojů)"	24
Obrázek 1.18: Pravidelná účast pracovníků ŠPZ na školení, kurzech a dalších vzdělávacích akcích	25
Obrázek 1.19: Překážky bránící v poskytování vyšší kvality diagnosticko-intervenčních postupů – pedagogicko-psychologické poradny (PPP).....	26
Obrázek 1.20: Překážky bránící v poskytování vyšší kvality diagnosticko-intervenčních postupů – speciálně pedagogická centra (SPC)	27
Obrázek 1.21: Spokojenost ŠPZ s metodickým vedením ze strany MŠMT	29
Obrázek 1.22: Zájem ŠPZ o posílení metodické podpory ze strany MŠMT	29
Obrázek 1.23: Vítaná forma metodické podpory ze strany MŠMT – pedagogicko-psychologické poradny (PPP).....	31
Obrázek 1.24: Vítaná forma metodické podpory ze strany MŠMT– speciálně pedagogická centra (SPC).....	32
Obrázek 1.25: Zájem ŠPZ o sdílení know-how a zkušeností s dalšími zařízeními	33
Obrázek 1.26: Preferovaná forma výstupů – pedagogicko-psychologické poradny (PPP).....	34
Obrázek 1.27: Preferovaná forma výstupů – speciálně pedagogická centra (SPC).....	34

Obrázek 1.28: Povinnost ŠPZ zajišťovat pozici speciálního pedagoga a psychologa pro základní školy o velikosti do 179 žáků	35
Obrázek 1.29: Nedostatky v nastavení modelu institucionalizace specializovaných pozic podle ŠPZ.....	36

Manažerské shrnutí

CÍLE ŠETŘENÍ

Šetření ve skupině školských poradenských zařízení se soustředilo na zmapování **potřeb a bariér**, které školská poradenská zařízení vnímají v oblasti **spolupráce se školami**, oblasti **diagnostiky, metodické podpory a institucionalizace specializovaných pozic**. Dotazníkového šetření se aktivně zúčastnilo 124 školských poradenských zařízení (83 % všech zařízení), díky čemuž bylo možné identifikovat překážky bránící školským poradenským zařízením v úspěšné realizaci těchto oblastí. Následující části shrnují hlavní poznatky ze šetření mezi školskými poradenskými zařízeními. Zároveň jsou zde doplněna související doporučení formulovaná především na základě bariér a potřeb, které školská poradenská zařízení uváděla v rámci šetření.

SPOLUPRÁCE ŠPZ SE ŠKOLAMI

Školská poradenská zařízení participující na šetření obecně **hodnotí** svou **spolupráci se školami kladně**, což je plně v souladu s výsledky ve skupině škol. I přes obecnou spokojenost však zástupci vedení školských poradenských zařízení identifikovali řadu faktorů, které by mohly přispět **ke zkvalitnění** této spolupráce. Podle ředitelů a ředitelek školských poradenských zařízení je klíčové **navýšení personálních a časových kapacit** na straně školských poradenských zařízení, **navýšení finančních prostředků a větší metodická podpora** ze strany MŠMT či NPI ČR. Potřebné je i **snížení rozsahu povinné administrativy či snížení počtů klientů na jednoho pracovníka** zařízení. Neméně důležité je však i **posílení personálních kapacit na straně škol** (zejména školních poradenských pracovišť).

Většina školských poradenských zařízení má podle tvrzení jejich ředitelů a ředitelek **prostor organizovat hospitace ve třídách**, kde mohou jejich pracovníci sledovat žáky, pro něhož následně připravují doporučení. Necelá třetina zařízení provádí hospitace pravidelně. Podle více než poloviny všech zařízení k tomu však **nedochází tak často, jak by bylo potřeba**. Obdobná je situace i z hlediska hospitací organizovaných za účelem vyhodnocení naplňování vydaných doporučení v praxi. V tomto ohledu je nezbytné **soustředit se na opakovaně zjištěné systémové nedostatky**, a to zejména dlouhodobé **přetížení školských poradenských zařízení** neumožňující realizovat **práci v terénu v dostatečném rozsahu**.

OBLAST DIAGNOSTIKY

Drtivá většina respondentů ze školských poradenských zařízení tvrdí, že **provádí diagnostiku ve svých prostorách**, a tento stav většině školských poradenských zařízení **vyhovuje**. **Jednotné diagnostické postupy** na svém pracovišti využívá **64 %** školských

poradenských zařízení, u třetiny zařízení volí diagnostické nástroje pracovníci dle svého uvážení. U většiny školských poradenských zařízení rovněž dle jejich tvrzení dochází k monitoringu používaných diagnostických metod. Možnost používat v praxi **náročnější diagnostické nástroje** vyžadující individuální přístup má dle odpovědí ředitelů a ředitelek pouze **menšina školských poradenských zařízení** – většina je bohužel limitována nedostatečnými časovými kapacitami.

Školská poradenská zařízení by podle jejich vedení v oblasti diagnostiky nejvíce přivítala podporu v podobě **dalšího vzdělávání, větší finanční podpory** této oblasti, **navýšení personálních kapacit** zařízení a zajištění **dostupného aktualizovaného přehledu diagnostických metod**. Školská poradenská zařízení by dále podle ředitelů a ředitelek těchto zařízení potřebovala podporu v **legislativní oblasti** (zejména z hlediska výkladu příslušné legislativy). V případě řešení problematických situací by bylo vhodné, aby **MŠMT poskytlo zařízením komplexnější odpovědi** (vč. uvedení konkrétního příkladu vycházejícího z reálné praxe). Většina školských poradenských zařízení by se opětovně zapojila do rozvojového programu „Vybavení školských poradenských zařízení (možnost nákupu diagnostických nástrojů)“.

PŘEKÁŽKY V POSKYTOVÁNÍ KVALITNĚJŠÍCH SLUŽEB

Většina ředitelů a ředitelek školských poradenských zařízení identifikuje **jisté překážky**, které jim brání v poskytování kvalitnějších diagnosticko-intervenčních postupů. Nejčastěji se jedná o **nedostatečné personální kapacity** odborných pracovníků (sociálních pracovníků, speciálních pedagogů a psychologů atp.), **nedostatečné množství času pro práci s jedním klientem** a také **nízké odborné znalosti v oblasti práce s dětmi se speciálními vzdělávacími potřebami mezi pedagogickými pracovníky na školách**. Limitující je podle vedení školských poradenských zařízení i složitost administrace při vykazování podpůrných opatření. V otevřených odpovědích školská poradenská zařízení opětovně upozorňovala na nejednoznačnost výkladu legislativy a problémy spojené s aktuálním způsobem financování. I v tomto případě byl zmiňován nedostatek dětských psychiatrů a klinických psychologů.

METODICKÁ PODPORA ZE STRANY MŠMT

Současná metodická podpora vycházející ze strany MŠMT **není podle tří pětín ředitelů a ředitelek školských poradenských zařízení dostatečná**. Více než čtyři pětiny zařízení projevily **zájem o posílení této podpory**, a to zejména v **oblasti diagnostiky a legislativy**. V rámci otevřených odpovědí byly dále uváděny náměty týkající se kapacit zařízení (poptávka po stanovení maximální kapacity zařízení, počtu klientů na jednoho pracovníka atp.). Objevila se i poptávka po **vytvoření portálu určeného pro školská poradenská zařízení**, na kterém by byl dostupný přehled často kladených otázek a odpovědí ze strany MŠMT.

SDÍLENÍ ZKUŠENOSTÍ A PREFEROVANÉ FORMY PŘEDÁVÁNÍ INFORMACÍ

Téměř **tři pětiny** školských poradenských zařízení se v současné době dle tvrzení ředitelů a ředitelek snaží **sdílet své zkušenosti s ostatními**, **dvě pětiny** zařízení **vyjádřily zájem** o takovou formu spolupráce.

Preferovanými formami předávání informací ze strany MŠMT a ČŠI jsou z pohledu ředitelů a ředitelek školských poradenských zařízení online školení, webináře, tematické semináře a edukační videa (tedy nikoliv materiály ve statické, textové podobě). V tomto ohledu je tedy zásadní **soustředit se nadále na atraktivní formu předávání informací**, systematickou komunikaci jejich existence vůči širšímu publiku a současně **vyhrazení kapacit pro aktivní komunikaci se školskými poradenskými zařízeními**. Kritizované **statické výstupy** je nutné **převést do interaktivní podoby**, která by uživateli umožňovala snadný pohyb mezi tématy dle individuální potřeby. Zároveň by měl být kladen velký **důraz na praktickou stránku** (např. ve smyslu zprostředkování příkladů z praxe).

INSTITUCIONALIZACE SPECIALIZOVANÝCH POZIC

Povinnost zajišťovat pozici speciálního pedagoga a psychologa pro základní školy do 179 žáků se týká **čtvrtiny školských poradenských zařízení**, především PPP. Více než tři čtvrtiny ředitelů a ředitelek těchto zařízení považují **reformu za nedostatečně připravenou**, a to po **finanční, materiální a personální stránce**. I v tomto případě je proto nutné znovu upozornit na **nezbytnost otevřené a včasné komunikace** se všemi zúčastněnými aktéry, získání **informací o připravenosti terénu** a **vyhodnocení dopadů** jednotlivých opatření **ex ante**.

Úvod

Hlavním cílem projektu „Vytvoření souborů nástrojů určených ke zjišťování potřeb regionálního školství“ bylo získat relevantní a věrohodné informace o potřebách škol a školských zařízení v souvislosti s implementací národních strategických dokumentů, zejména Strategie vzdělávací politiky ČR 2030+ (dále jen „S2030+“) a jejího implementačního dokumentu Dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR (dále jen „DZ ČR“), včetně Dlouhodobých záměrů vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy krajů (dále jen „DZ v krajích“). Výsledky budou využívat aktéři na národní i regionální úrovni pro identifikaci potřeb škol a školských zařízení ve vazbě na tvorbu příslušných opatření, zároveň mohou tyto výsledky následně využít i pro evaluaci implementace zmíněných strategických dokumentů.

Výzkumný design projektu byl navržen tak, aby bylo dosaženo hlavního cíle projektu v nejvyšší možné kvalitě při současném respektování požadavku na minimální administrativní zátěž respondentů. Výzkumný design kombinuje kvantitativní i kvalitativní metodologické přístupy, a umožňuje tak dosáhnout výrazného synergického efektu. K celistvosti výzkumného designu přispělo i zapojení různých aktérů ve vybraných fázích výzkumu, díky čemuž bylo možné postihnout dynamiku sledované oblasti a větší množství oborových perspektiv. Výzkumný design důsledně dodržuje požadavek na administrativní nenáročnost šetření škol a školských zařízení, přičemž důraz na minimalizaci administrativní náročnosti byl zohledněn u všech aktérů (tzn. u MŠMT jako konečného uživatele výsledků, respondentů šetření i uživatelů výsledků).

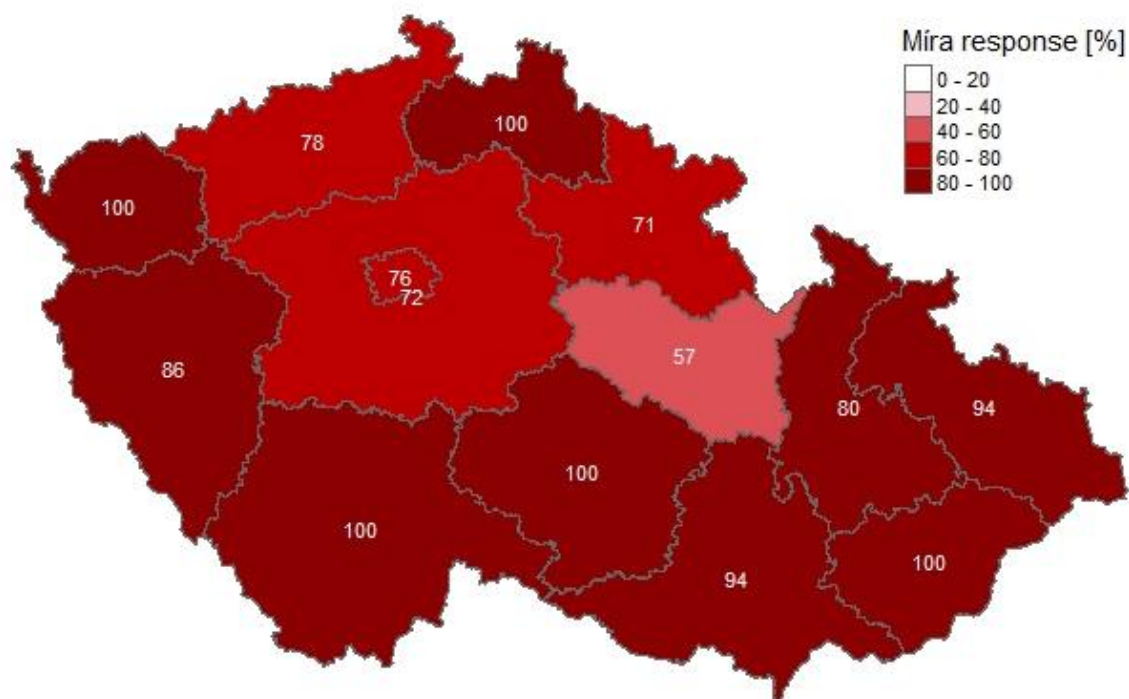
Výzkum je možné rozdělit do několika na sebe navazujících, ale zároveň vzájemně propojených fází. První fáze výzkumu byla věnována získání komplexních informací o zkoumané oblasti, přičemž byl velký důraz kladen na sekundární analýzu především kvantitativních zdrojů a šetření, dále pak na kvalitativní metodologické přístupy. Výsledky získané v rámci první fáze výzkumu byly klíčovým vstupem do druhé fáze, v níž byla majoritní pozornost věnována dotazníkovému šetření v populaci škol a školských zařízení. Třetí fáze výzkumu byla zaměřena na analýzu dat z dotazníkových šetření na úrovni ČR i jednotlivých krajů a tvorbu interaktivního nástroje pro generování reprezentativních výběrových souborů. Výsledky všech fází výzkumu byly promítnuty do souboru doporučení a návrhu opatření v oblasti zjišťování potřeb škol a školských zařízení. **Všechny výše uvedené výsledky projektu i jednotlivá doporučení jsou podrobně popsány v souhrnné závěrečné zprávě. V této dílčí zprávě jsou uvedeny pro lepší přehlednost výsledky ze šetření ve skupině školských poradenských zařízení.**

1 Výsledky šetření ve skupině školských poradenských zařízení

Hlavním cílem šetření ve skupině školských poradenských zařízení bylo identifikovat **potřeby a bariéry**, které školská poradenská zařízení vnímají v oblasti **spolupráce se školami**, dále v oblasti **diagnostiky, metodické podpory a institucionalizace specializovaných podpůrných pedagogických pozic pro samotné školy**. Účelem tohoto šetření nebylo – s ohledem na jeho maximální možný rozsah – popsat komplexně problematiku v dané oblasti, ale **doplnit** již stávající datové zdroje o **chybějící informace** anebo pomoci lépe **nasměrovat navazující**, úžeji zaměřenou **výzkumnou činnost MŠMT** či dalších institucí. Nedílnou součástí dotazníku byla i otevřená otázka, v rámci níž mohli respondenti uvést další podněty a náměty, které souvisí s naplňováním strategických cílů a měla by na ně být rovněž zaměřena pozornost (viz kapitola 2).

Šetření ve skupině školských poradenských zařízení probíhalo na přelomu listopadu a prosince 2022. V rámci tohoto šetření vyplnilo dotazník **124 školských poradenských zařízení**, a bylo tak dosaženo míry response ve výši **83 %**. Strukturu odpovědí podle krajů České republiky ukazuje Obrázek 1.1.

Obrázek 1.1: Míra response v rámci šetření školských poradenských zařízení

Zdroj: Vlastní zpracování.

Následující kapitoly popisují výsledky šetření ve skupině školských poradenských zařízení (ŠPZ). Pro lepší přehlednost jsou výsledky tříděny i podle typů těchto zařízení, tzn. pedagogicko-psychologických poraden (PPP) a speciálně pedagogických center (SPC). V případě zařízení, která zřizují SPC i PPP, jsou výsledky kvůli velmi nízkému počtu těchto zařízení (viz Tabulka 1.1) zahrnuty u obou kategorií zmíněných výše (tzn. jak u PPP, tak u SPC) s cílem minimalizovat možnou desinterpretaci výsledků.

Tabulka 1.1: Počet školských poradenských zařízení, která se zúčastnila šetření

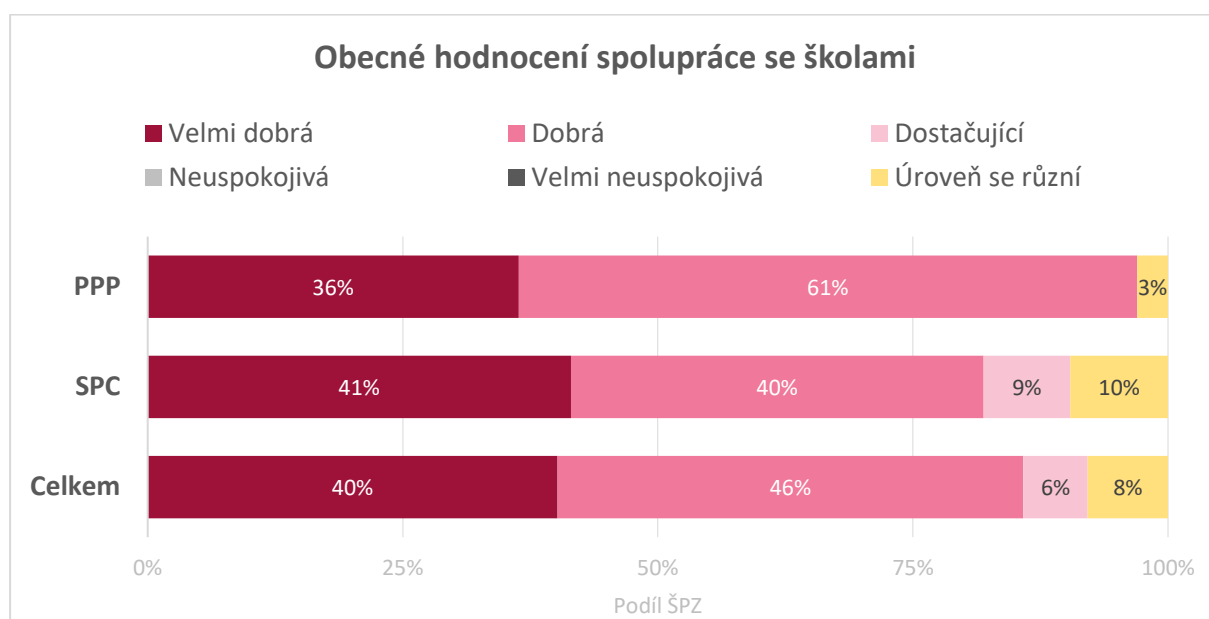
Školská poradenská zařízení	Počet odpovědí
Pedagogicko-psychologická poradna (PPP)	30
Speciálně pedagogické centrum (SPC)	91
Speciálně pedagogické centrum a pedagogicko-psychologická poradna (SPC a PPP)	3
Celkem	124

Zdroj: Vlastní zpracování.

1.1 Spolupráce ŠPZ se školami

Školská poradenská zařízení obecně hodnotí současnou **spolupráci se školami kladně**, tzn. hodnotí ji většinou jako velmi dobrou (40 % ŠPZ) či dobrou (46 % ŠPZ). Pouze 8 % školských poradenských zařízení uvádí, že se úroveň spolupráce s jednotlivými školami různí. Tento postoj platí i v případě jednotlivých typů školských poradenských zařízení. Pro úplnost dodejme, že **žádné zařízení neoznačilo** stávající spolupráci se školami **za neuspokojivou či velmi neuspokojivou** (viz Obrázek 1.2).

Obrázek 1.2: Hodnocení spolupráce se školami ze strany ŠPZ

Pozn.: Odpovědi na otázku „Jak byste obecně zhodnotil(a) spolupráci Vašeho zařízení se školami? Spolupráce je:“. N (PPP) = 33, N (SPC) = 94.

Zdroj: Vlastní zpracování.

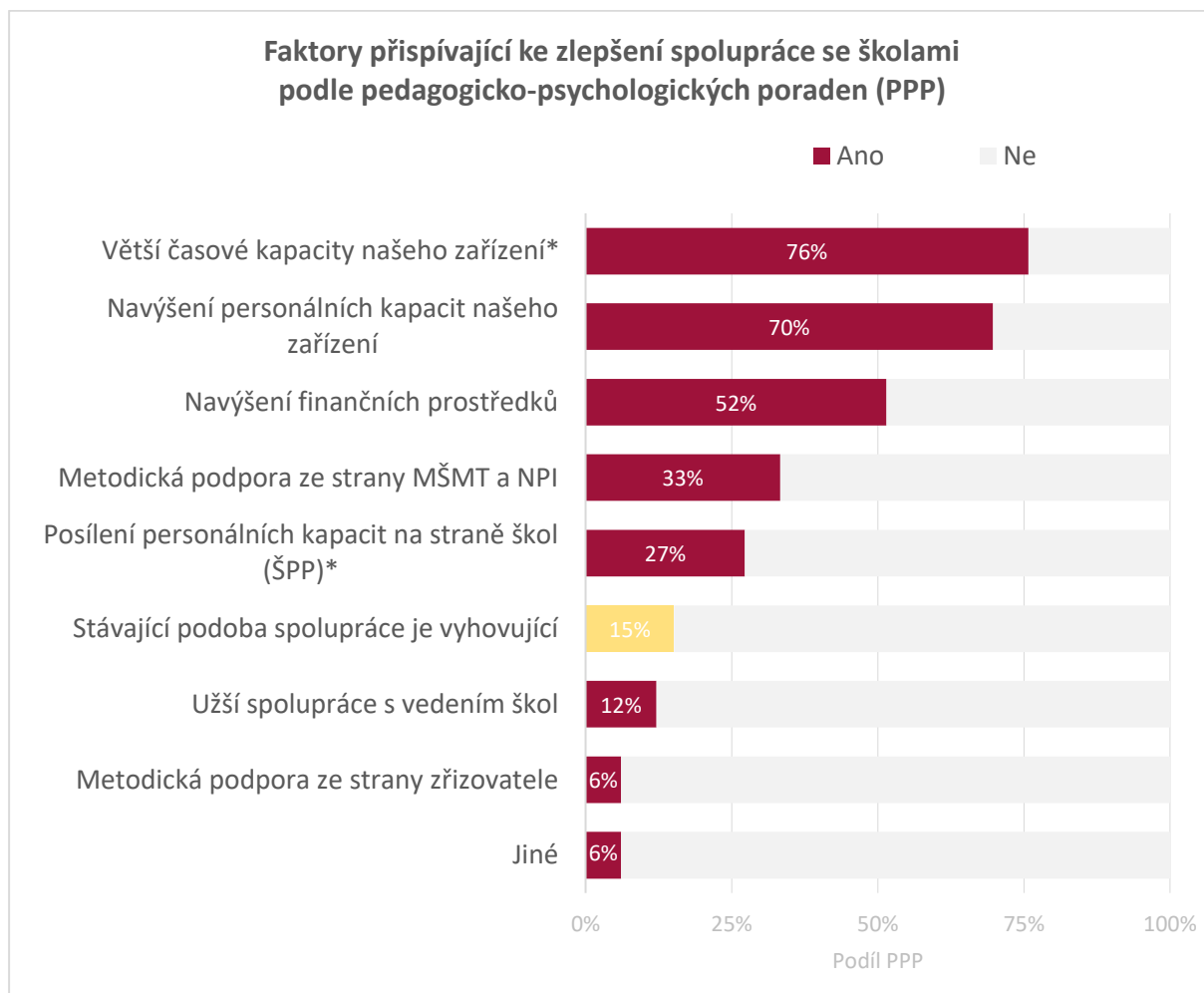
Většina školských poradenských zařízení vnímá současnou spolupráci se školami pozitivně, přesto tato zařízení identifikují faktory, které by mohly přispět ke zlepšení situace. **Ke zlepšení spolupráce se školami by mohlo podle obou typů zařízení přispět zejména navýšení personálních a časových kapacit na straně jednotlivých školských poradenských zařízení.** Školská poradenská zařízení by v této oblasti dále uvítala **navýšení finančních prostředků, větší metodickou podporu ze strany MŠMT či NPI ČR** a v neposlední řadě i **posílení personálních kapacit na straně škol** (zejména školních poradenských pracovišť). Rozvržení faktorů, které by mohly pozvednout spolupráci mezi školami a školskými poradenskými zařízeními, je obdobné u obou typů těchto zařízení (viz Obrázek 1.3 a Obrázek 1.4). Pro úplnost uvedme, že **15 % zařízení** je se stávající podobou spolupráce **spokojeno**.

Školská poradenská zařízení měla možnost uvést v rámci dotazníkového šetření i vlastní návrhy na zlepšení spolupráce se školami. Jako další podněty pracovníci ŠPZ v otevřených odpovědích uváděli:

- snížení rozsahu povinné administrativy,
- snížení počtů klientů na jednoho pracovníka (SPC) a navýšení počtu kvalifikovaných pracovníků,
- zlepšení znalosti legislativy v oblasti podpůrných opatření a obecně žáků se speciálními vzdělávacími potřebami (SVP) na straně škol,
- zajištění dostatečně vysokých úvazků pro metodiky prevence na školách,
- větší časové kapacity pro terénní práci,

- posílení personálních i časových kapacit na straně škol pro zkvalitnění práce se žáky se SVP,
- zajištění supervizních programů pro pracovníky ŠPZ a jejich organizace ze strany NPI ČR na krajských pracovištích.

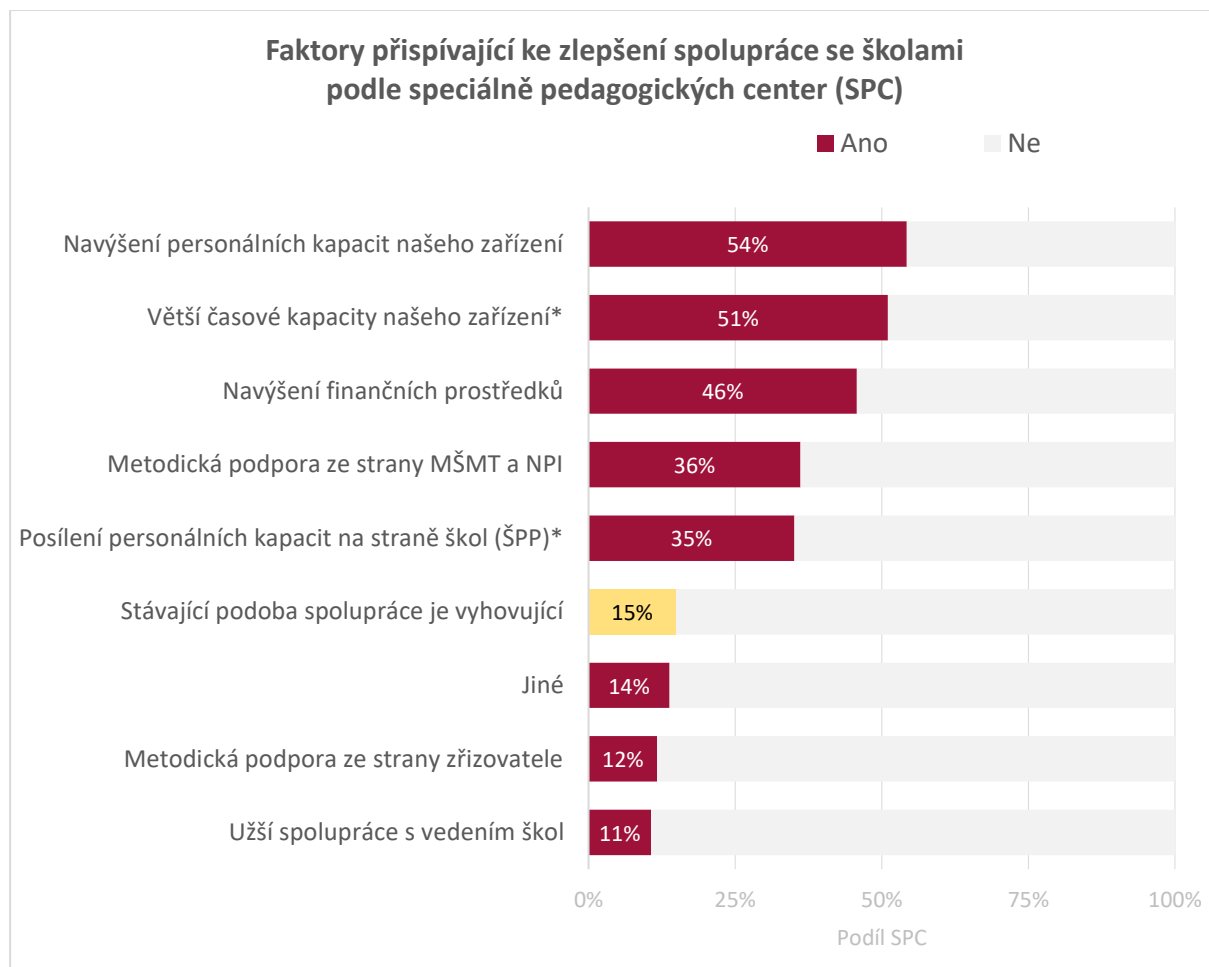
Obrázek 1.3: Faktory, které by přispěly ke zlepšení spolupráce se školami – pedagogicko-psychologické poradny (PPP).

Pozn.: Odpovědi na otázku „Co by podle Vás mohlo přispět ke zlepšení spolupráce Vašeho pracoviště se školami? Vyberte prosím všechny možnosti, které pro Vaše zařízení platí.“. * Kompletní znění odpovědí je uvedeno v Příloze 3. N=33.

Zdroj: Vlastní zpracování.

Obrázek 1.4: Faktory, které by přispěly ke zlepšení spolupráce se školami – speciálně pedagogická centra (SPC)

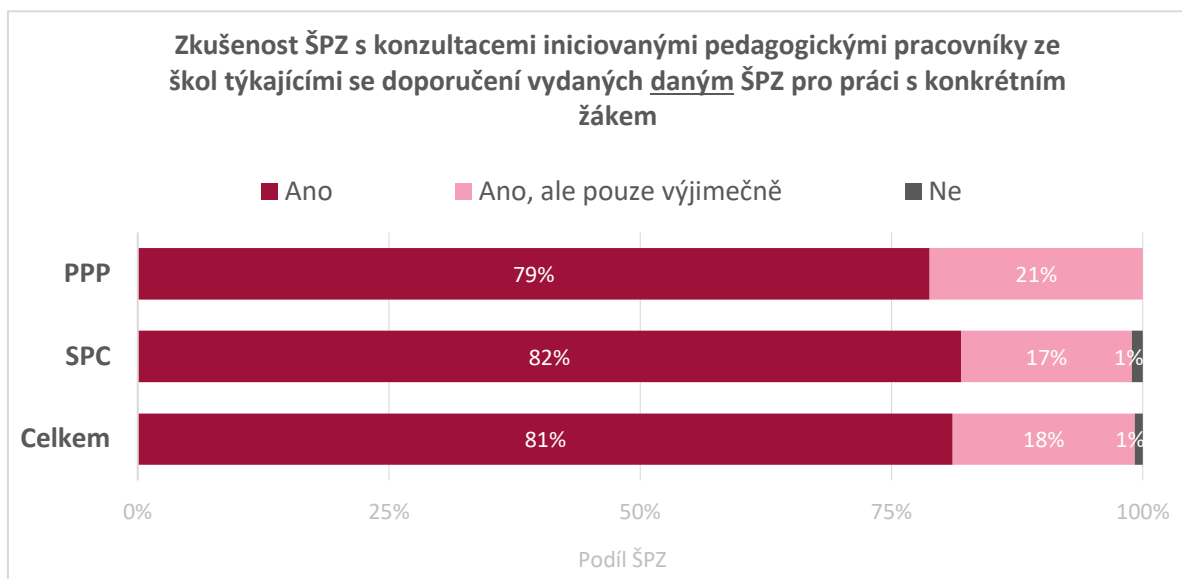
Pozn.: Odpovědi na otázku „Co by podle Vás mohlo přispět ke zlepšení spolupráce Vašeho pracoviště se školami? Vyberte prosím všechny možnosti, které pro Vaše zařízení platí.“. * Kompletní znění odpovědí je uvedeno v Příloze 3. N=94.

Zdroj: Vlastní zpracování.

V otázce **konzultací týkajících se doporučení** pro práci s konkrétním žákem **čtyři pětiny** (81 %) **školských poradenských zařízení uvádějí, že se na ně pedagogičtí pracovníci ze škol v případě potřeby obracejí**. Pětina zařízení popisuje, že k tomu sice dochází, ale pouze výjimečně. Podobné zkušenosti vykazují i jednotlivé typy školských poradenských zařízení (viz Obrázek 1.5).

Případy, kdy se školy obracejí na školská poradenská zařízení, aby s nimi **konzultovaly doporučení** pro konkrétního žáka **vydaná jiným zařízením**, označují jejich vedoucí pracovníci častěji **za výjimečné** (57 %). Je sice zřejmé, že ke konzultacím tohoto typu dochází (u SPC i PPP), avšak v menší míře. V průměru 16 % školských poradenských zařízení uvádí, že se tak v jejich případě neděje (viz Obrázek 1.6).

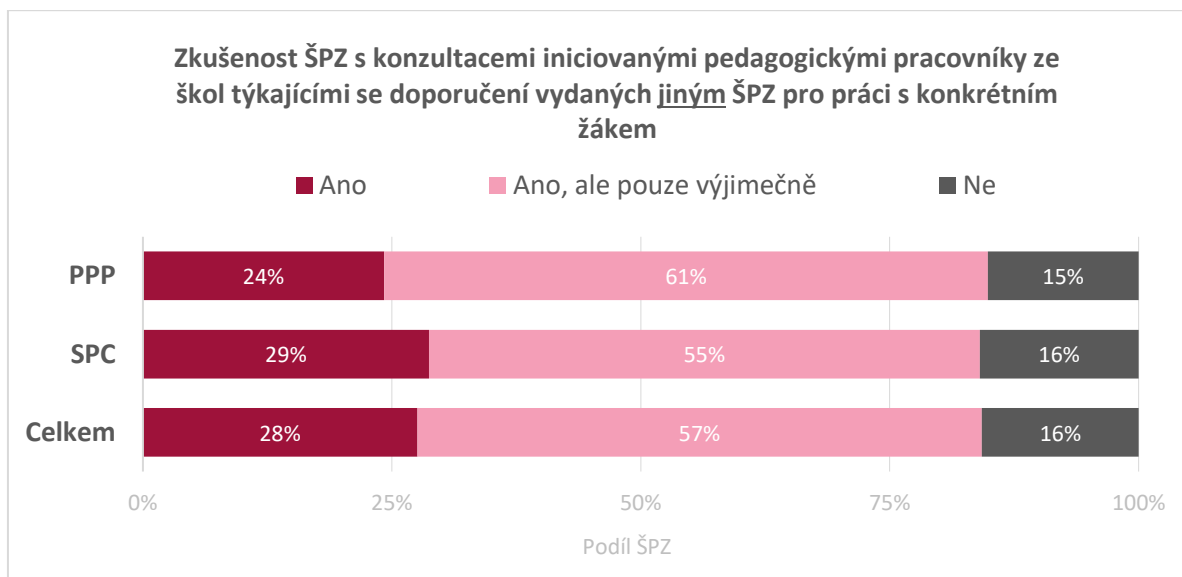
Obrázek 1.5: Zkušenosti ŠPZ s konzultacemi iniciovanými pedagogickými pracovníky ze škol týkajícími se doporučení vydaných daným ŠPZ

Pozn.: Odpovědi na otázku „Obrací se na Vaše pracovníky pedagogičtí pracovníci ze škol v případě, že potřebují konzultovat vydaná doporučení pro práci s konkrétním žákem?“. N (PPP) = 33, N (SPC) = 94.

Zdroj: Vlastní zpracování

Obrázek 1.6: Zkušenosti ŠPZ s konzultacemi iniciovanými pedagogickými pracovníky ze škol týkajícími se doporučení vydaných jiným ŠPZ

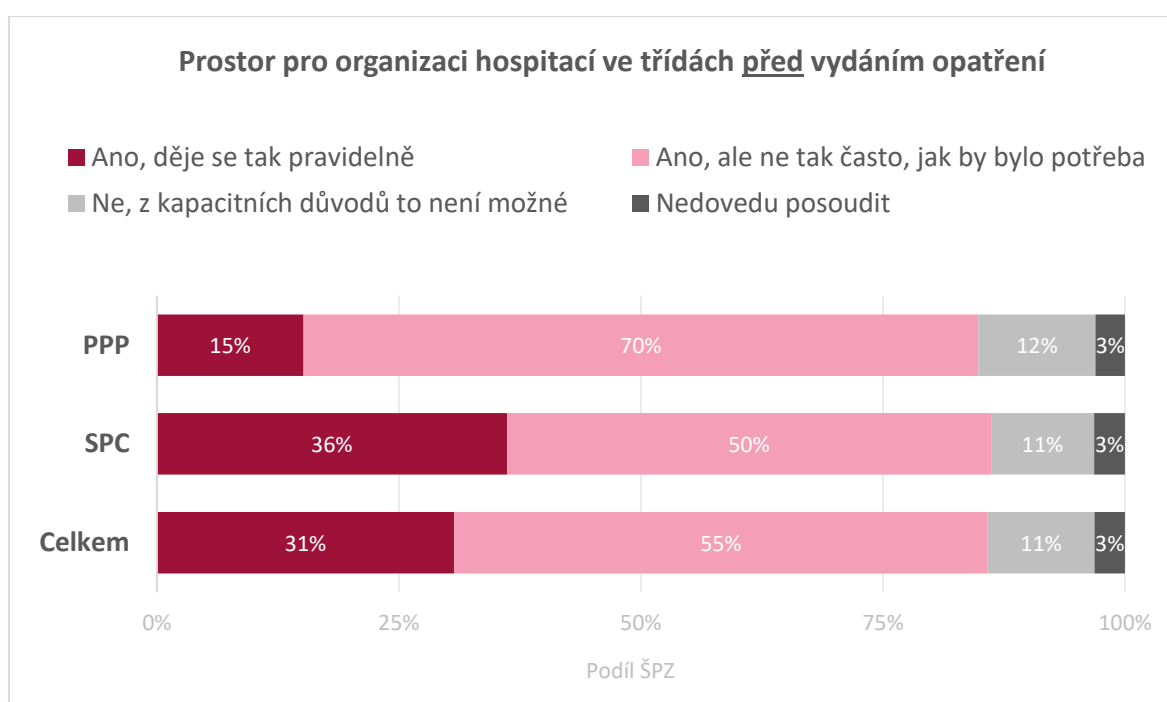

Pozn.: Odpovědi na otázku „Obrací se na Vaše pracovníky pedagogičtí pracovníci ze škol v případě, že potřebují konzultovat doporučení pro práci s konkrétním žákem vydaná jiným zařízením?“. N (PPP) = 33, N (SPC) = 94.

Zdroj: Vlastní zpracování.

Většina (86 %) školských poradenských zařízení má podle svých tvrzení prostor organizovat hospitace ve třídách, kde mohou jejich pracovníci sledovat žáky, pro něhož následně připravují doporučení. Necelá třetina zařízení (31 %) uvádí, že provádí hospitace pravidelně. Podle více než poloviny (55 %) všech zařízení k tomu však **nedochází tak často, jak by bylo potřeba**. Nejkritičtěji tuto situaci vnímají vedoucí pracovníci pedagogicko-psychologických poraden, neboť 70 % z nich by uvítalo větší prostor pro organizaci hospitací. Ve skupině speciálně poradenských center je patrný vyšší podíl zařízení (téměř dvě pětiny), která provádí hospitace pravidelně (viz Obrázek 1.7).

Obrázek 1.7: Prostor pro organizaci hospitací ve třídách před přípravou opatření

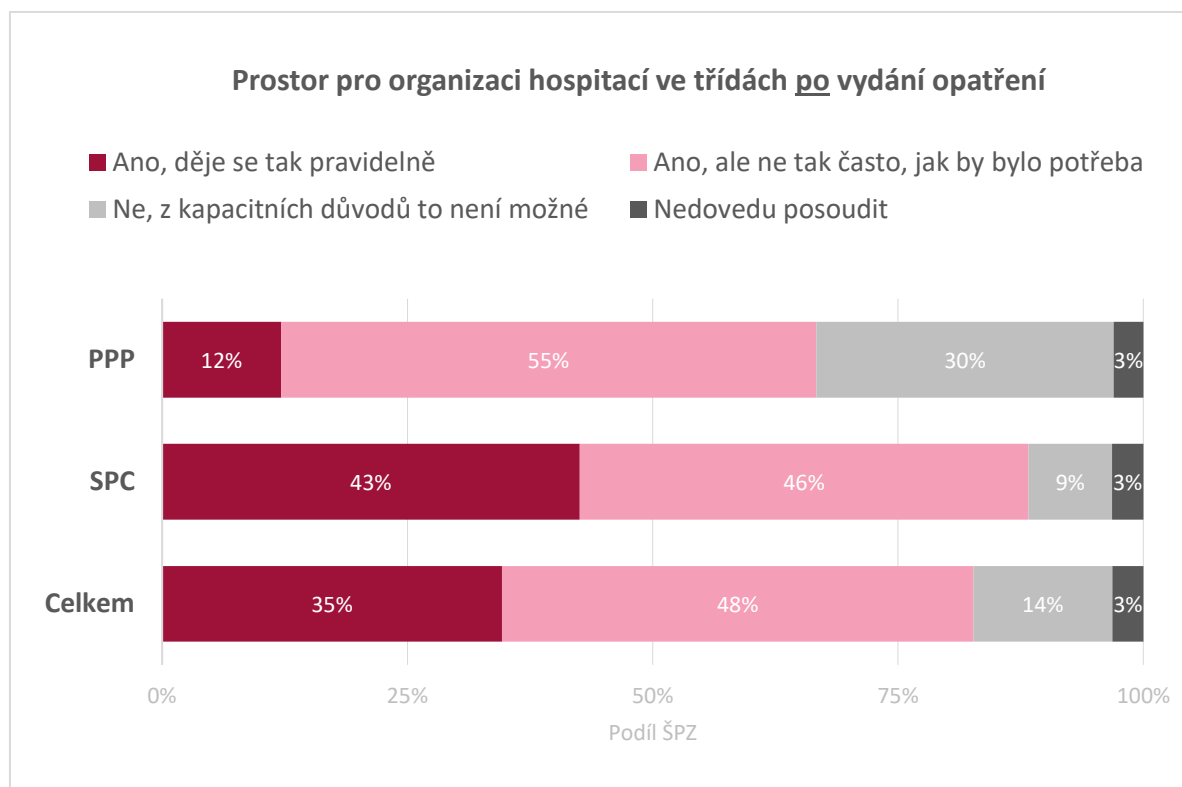
Pozn.: Odpovědi na otázku „Máte prostor organizovat hospitace ve třídách, kde mají Vaši pracovníci možnost sledovat žáky, pro něž následně připravují doporučení?“. N (PPP) = 33, N (SPC) = 94.

Zdroj: Vlastní zpracování

Většina (83 %) školských poradenských zařízení má prostor organizovat pravidelné hospitace ve třídách, kde mají pracovníci tohoto zařízení možnost **sledovat naplňování** vydaných podpůrných **opatření v praxi**. Téměř polovina (48 %) školských poradenských zařízení však uvádí, že tento prostor **není dostatečný**. V tomto ohledu jsou patrné značné rozdíly mezi jednotlivými typy školských poradenských zařízení (viz Obrázek 1.8). Zatímco **v případě SPC** provádí hospitace po vydání podpůrných opatření **pravidelně 43 %** center, v případě PPP má prostor na pravidelné hospitace pouze 12 % poraden. V případě **PPP** více než polovina (55 %) poraden dále deklaruje, že

na pozorování žáků v terénu **nemá tolik prostoru, jak by bylo žádoucí**, pro dalších **30 %** poraden tato pozorování nejsou z **kapacitních důvodů vůbec možná**.

Obrázek 1.8: Prostor pro organizaci hospitací ve třídách po vydání opatření

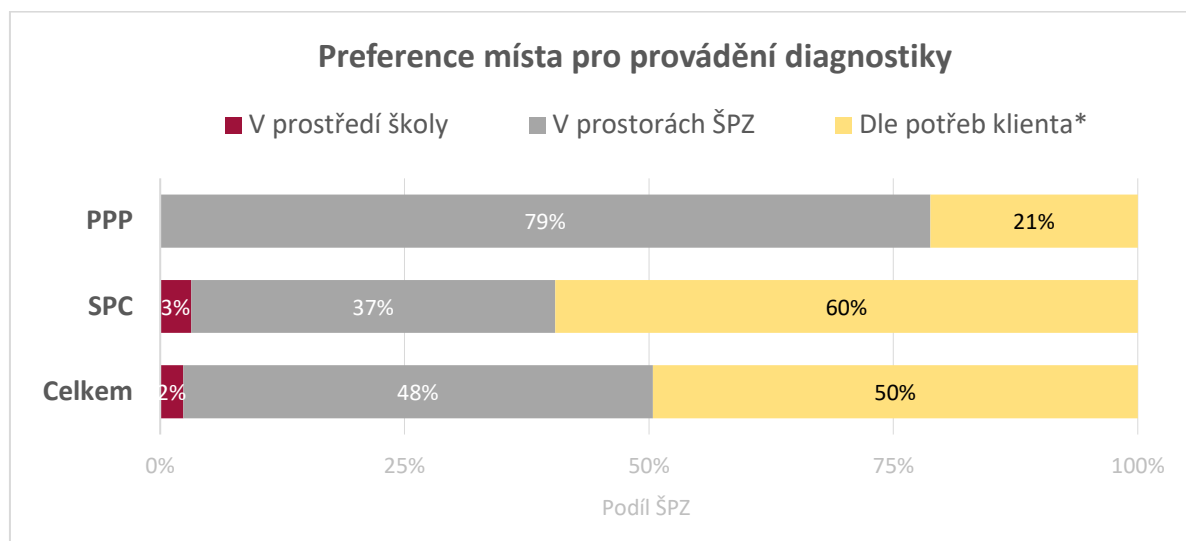
Pozn.: Odpovědi na otázku „Máte prostor organizovat pravidelné hospitace ve třídách, kde mají Vaši pracovníci možnost sledovat, zda a jak jsou vydaná podpůrná opatření v praxi naplňována?“. N (PPP) = 33, N (SPC) = 94.

Zdroj: Vlastní zpracování.

1.2 Oblast diagnostiky

Co se týče místa provádění diagnostické činnosti, dělí se praxe podle výsledků dotazníkového šetření **do dvou téměř totožně velkých skupin**. Jedna skupina školských poradenských zařízení preferuje provádění diagnostiky **v prostorách vlastních zařízení**, druhá skupina potom zohledňuje při **výběru** prostředí potřeby klienta. I v případě preference místa pro provádění diagnostiky jsou patrné **rozdíly mezi jednotlivými typy** školských poradenských zařízení (viz Obrázek 1.9). Zatímco **SPC** mají možnost **zohledňovat častěji potřeby klienta** (60 % center), **PPP** provádí diagnostiku nejčastěji **v prostorách poradny** (79 % poraden). Pro úplnost uveďme, že provádění diagnostiky klientů v prostorách školy preferuje speciálně pedagogické centrum, které je zřízeno při škole.

Obrázek 1.9: Preference místa pro provádění diagnostiky

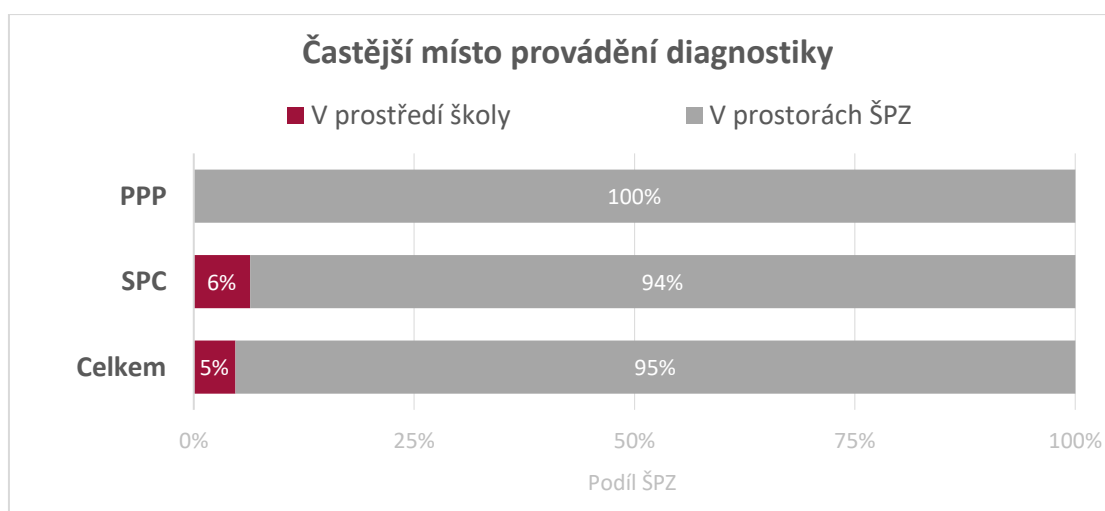

Pozn.: Odpovědi na otázku „Preferují Vaši pracovníci provádění diagnostiky klientů:“. N (PPP) = 33, N (SPC) = 94.

Zdroj: Vlastní zpracování.

Z přímé odpovědi na otázku, kde dochází k provádění diagnostiky klientů častěji, však vyplývá, že **drtivá většina školských poradenských zařízení provádí diagnostiku nejčastěji ve svých prostorách** (viz Obrázek 1.10). Výjimkou je v tomto ohledu pouze malá část SPC, která deklarují, že u nich k provádění diagnostiky dochází častěji v prostorách školy – i v tomto případě se však jedná o zařízení zřízená při školách.

Obrázek 1.10: Častější místo provádění diagnostiky

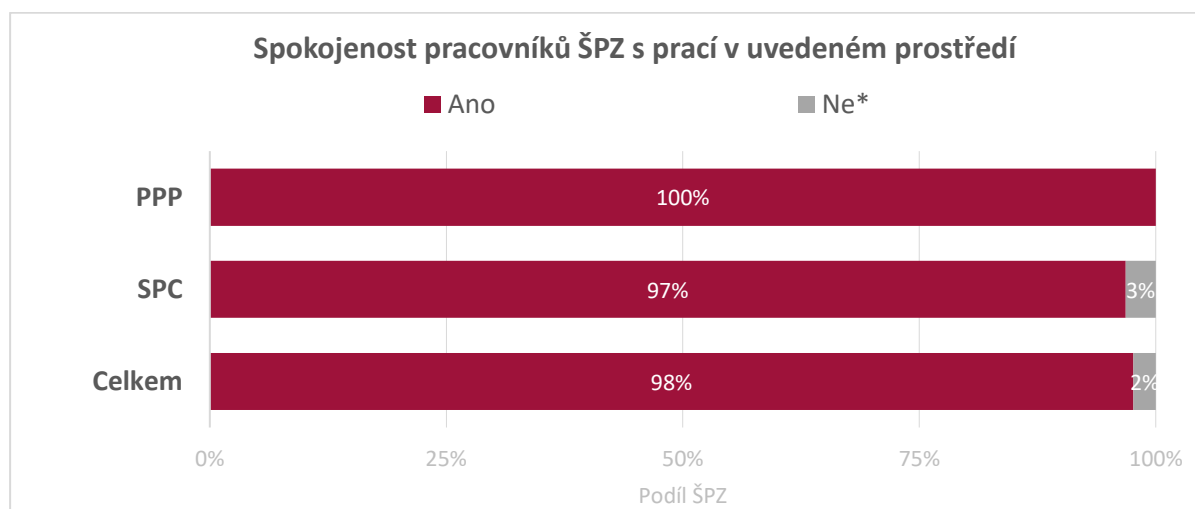

Pozn.: Odpovědi na otázku „Ve kterém z uvedených prostředí dochází k provádění diagnostiky častěji?“ N (PPP) = 33, N (SPC) = 94.

Zdroj: Vlastní zpracování.

V souvislosti s místem provádění diagnostiky zároveň drtivá většina vedoucích pracovníků školských poradenských zařízení uvádí, že jejich **pracovníkům práce v uvedeném prostředí (tedy většinou v prostorách zařízení) vyhovuje** (viz Obrázek 1.11). Pracoviště, která jsou se stávajícím uspořádáním nespokojena, uváděla, že jim v provádění diagnostiky na preferovaném místě brání především nedostatek personálních a časových kapacit a v menší míře i nevyhovující podmínky (zázemí, prostory či vybavení).

Obrázek 1.11: Spokojenost pracovníků ŠPZ s prací v uvedeném prostředí

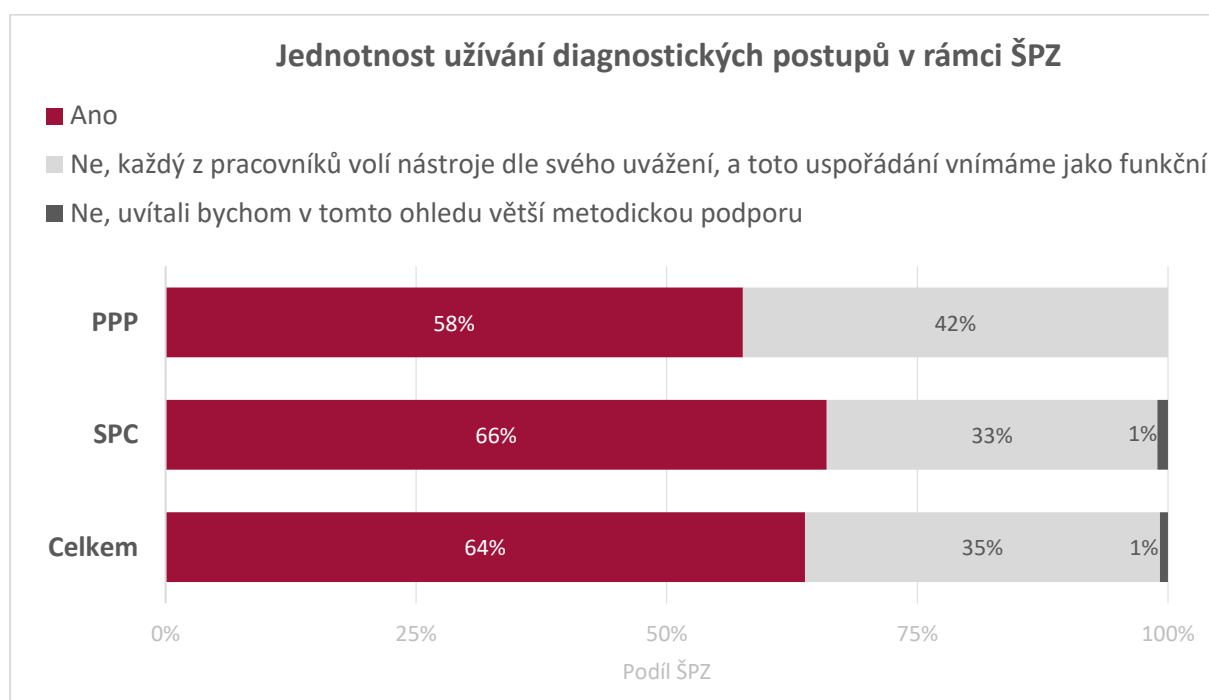
Pozn.: Odpovědi na otázku „Vyhovuje Vaším pracovníkům práce v uvedeném prostředí?“. N (PPP) = 33, N (SPC) = 94.

Zdroj: Vlastní zpracování.

Více než tři pětiny (**64 %**) školských poradenských zařízení uvádí, že **užívání diagnostických postupů** je na jejich pracovišti **jednotné**. Zhruba třetina (**35 %**) školských poradenských zařízení pak popisuje, že si každý z pracovníků vybírá **diagnostické nástroje dle svého uvážení** a tento postup považují za funkční. Školská poradenská zařízení jsou obecně se stavem v této oblasti spokojena a v tomto ohledu samy nevyžadují další metodickou podporu (viz Obrázek 1.12).

Většina (**89 %**) vedoucích pracovníků školských poradenských zařízení v rámci dotazníkového šetření deklarovala, že na jejich **pracovišti dochází k monitoringu používaných diagnostických metod**. V případě PPP provádí tento monitoring všechny poradny. Ve skupině SPC neprovádí monitoring používaných diagnostických metod 14 % center, nicméně polovina z nich o tomto kroku uvažuje (viz Obrázek 1.13).

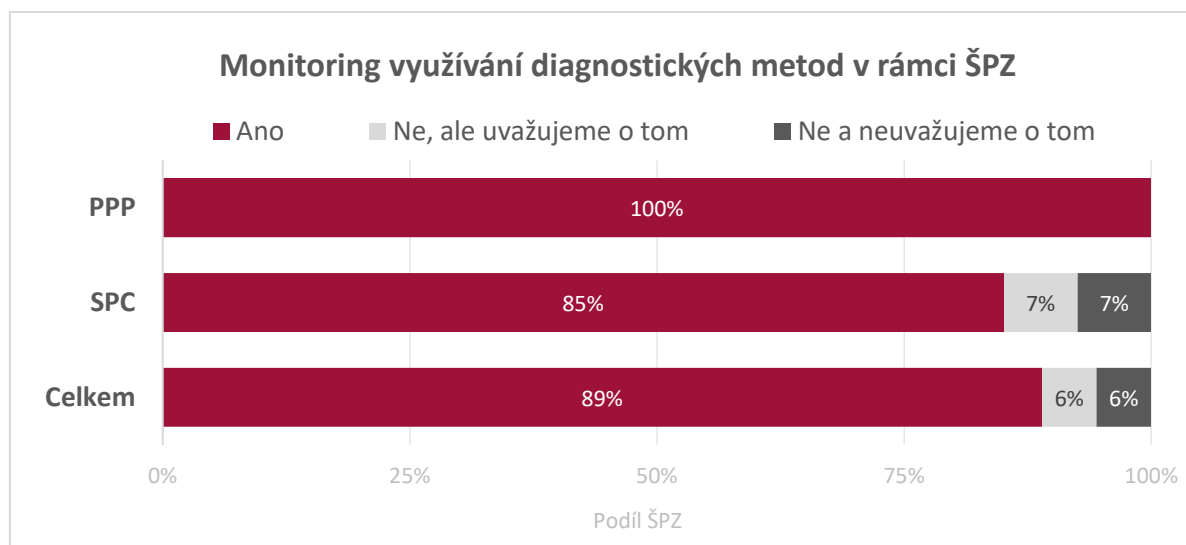
Obrázek 1.12: Jednotnost užívání diagnostických postupů v rámci ŠPZ

Pozn.: Odpovědi na otázku „Označil(a) byste užívání diagnostických postupů v rámci Vašeho zařízení za jednotné?“. N (PPP) = 33, N (SPC) = 94.

Zdroj: Vlastní zpracování

Obrázek 1.13: Monitoring využívání diagnostických metod v rámci ŠPZ

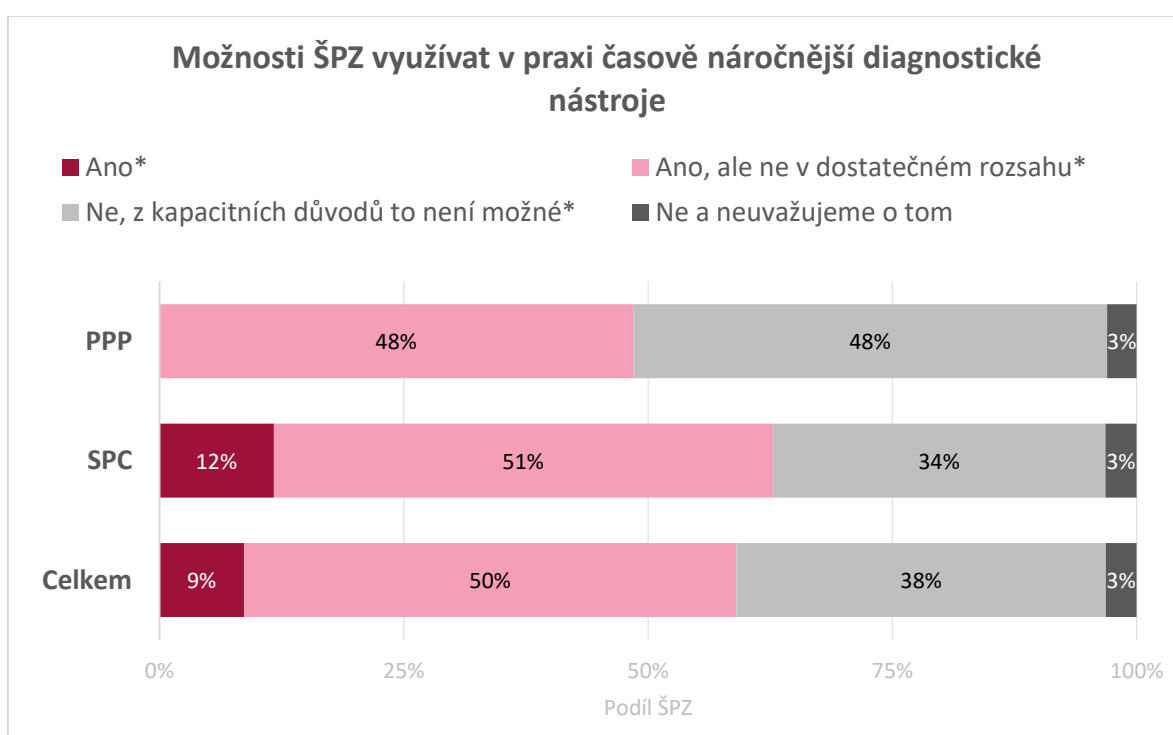

Pozn.: Odpovědi na otázku „Monitorujete používání diagnostických metod na Vašem pracovišti?“ N (PPP) = 33, N (SPC) = 94.

Zdroj: Vlastní zpracování.

Většina (97 %) školských poradenských zařízení v rámci dotazníkového šetření uvedla, že **nemají v praxi dostatečnou kapacitu pro používání časově náročnějších diagnostických nástrojů** vyžadujících individuální přístup (např. dynamická diagnostika). U 38 % zařízení nejsou tyto nástroje z kapacitních důvodů používány de facto vůbec, dalších 50 % zařízení tyto nástroje využívá, ale nemůže je používat v takovém rozsahu, v jakém by to považovala za dostačující. Z hlediska používání časově náročnějších diagnostických nástrojů uvedlo pouze 12 % SPC (tzn. pouze 4 centra), že disponují dostatečnými kapacitami pro využívání těchto nástrojů (viz Obrázek 1.14). Uvedená zjištění jsou tak plně v souladu se závěry tematického šetření ČŠI¹.

Obrázek 1.14: Možnosti ŠPZ využívat v praxi časově náročnější diagnostické nástroje

Pozn.: Odpovědi na otázku „Má Vaše zařízení v praxi možnost používat časově náročnější diagnostické nástroje vyžadující individuální přístup, jako je dynamická diagnostika?“. * Kompletní znění odpovědí je uvedeno v Příloze 3. N (PPP) = 33, N (SPC) = 94.

Zdroj: Vlastní zpracování.

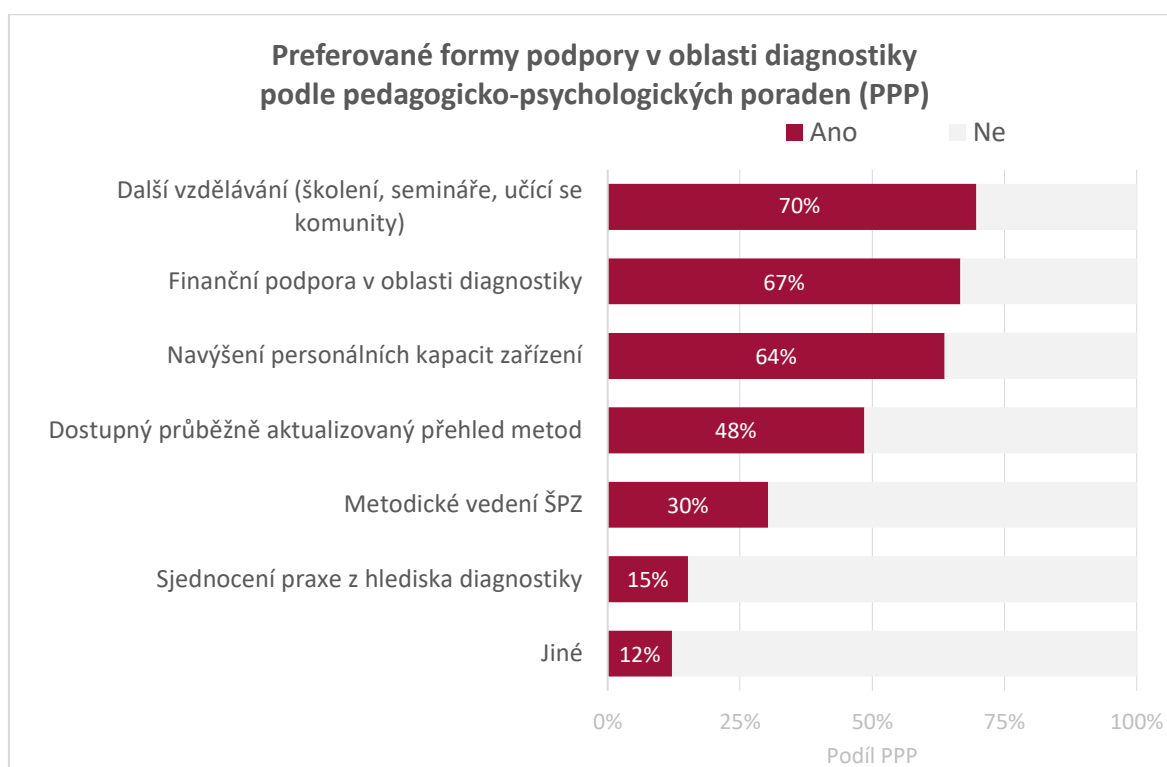
Z hlediska **podpory v oblasti diagnostiky** by školská poradenská zařízení obecně uvítala nejčastěji **další vzdělávání** v této oblasti, větší **finanční podporu** zaměřenou na tuto oblast, **navýšení personálních kapacit** zařízení a zajištění dostupného aktualizovaného

¹ ČŠI (2021). Využívání diagnostických nástrojů a doporučovaná podpůrná opatření ve školských poradenských zařízeních. Tematická zpráva. Dostupné z: <https://csicr.cz/cz/Aktuality/Tematicka-zprava-%E2%80%93-Vyuzivani-diagnosticky-nastroj>

přehledu diagnostických metod. Pomyslný žebříček preferovaných forem podpory se mírně liší mezi jednotlivými typy školských poradenských zařízení (viz dále).

V případě **PPP** byly nejčastěji uváděnou formou vítané podpory v oblasti diagnostiky další vzdělávání (70 % poraden), finanční podpora této oblasti (67 %) a navýšení personálních kapacit (64 %). Polovina poraden pak uvedla, že by uvítala i přístup k průběžně aktualizovanému přehledu metod. O **metodické vedení** projevila zájem necelá třetina (30 %) poraden, o **sjednocení praxe** v oblasti diagnostiky pouze 15 % poraden (viz Obrázek 1.15).

Obrázek 1.15: Preferované formy podpory oblasti diagnostiky – pedagogicko-psychologické poradny (PPP)

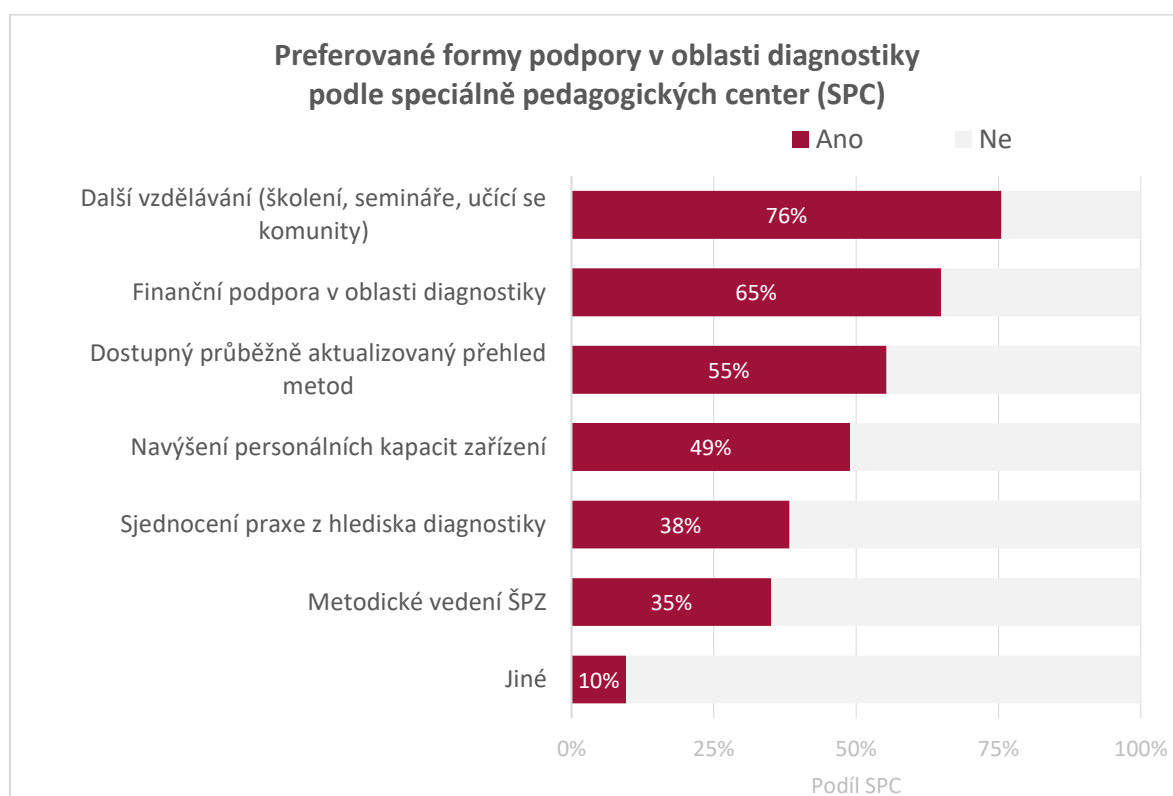

Pozn.: Odpovědi na otázku „Jakou formu podpory v oblasti diagnostiky by Vaše pracoviště ocenilo nejvíce? Vyberte prosím všechny možnosti, které pro Vaše zařízení platí?“. N=33.

Zdroj: Vlastní zpracování.

SPC se s PPP shodují při výběru první dvojice položek možné podpory v oblasti diagnostiky. Na prvním místě je i v jejich případě další vzdělávání v této oblasti (76 % center) a poté finanční podpora (65 %). Dále by více než polovina SPC (55 %) ocenila přístup k průběžně aktualizovanému přehledu metod a téměř polovina (49 %) navýšení vlastních personálních kapacit. O **metodické vedení** projevilo zájem 35 % center, o **sjednocení praxe** v oblasti diagnostiky 38 % center (viz Obrázek 1.16).

Obrázek 1.16: Preferované formy podpory oblasti diagnostiky – speciálně pedagogická centra (SPC)

Pozn.: Odpovědi na otázku „Jakou formu podpory v oblasti diagnostiky by Vaše pracoviště ocenilo nejvíce? Vyberte prosím všechny možnosti, které pro Vaše zařízení platí?“. N=94.

Zdroj: Vlastní zpracování.

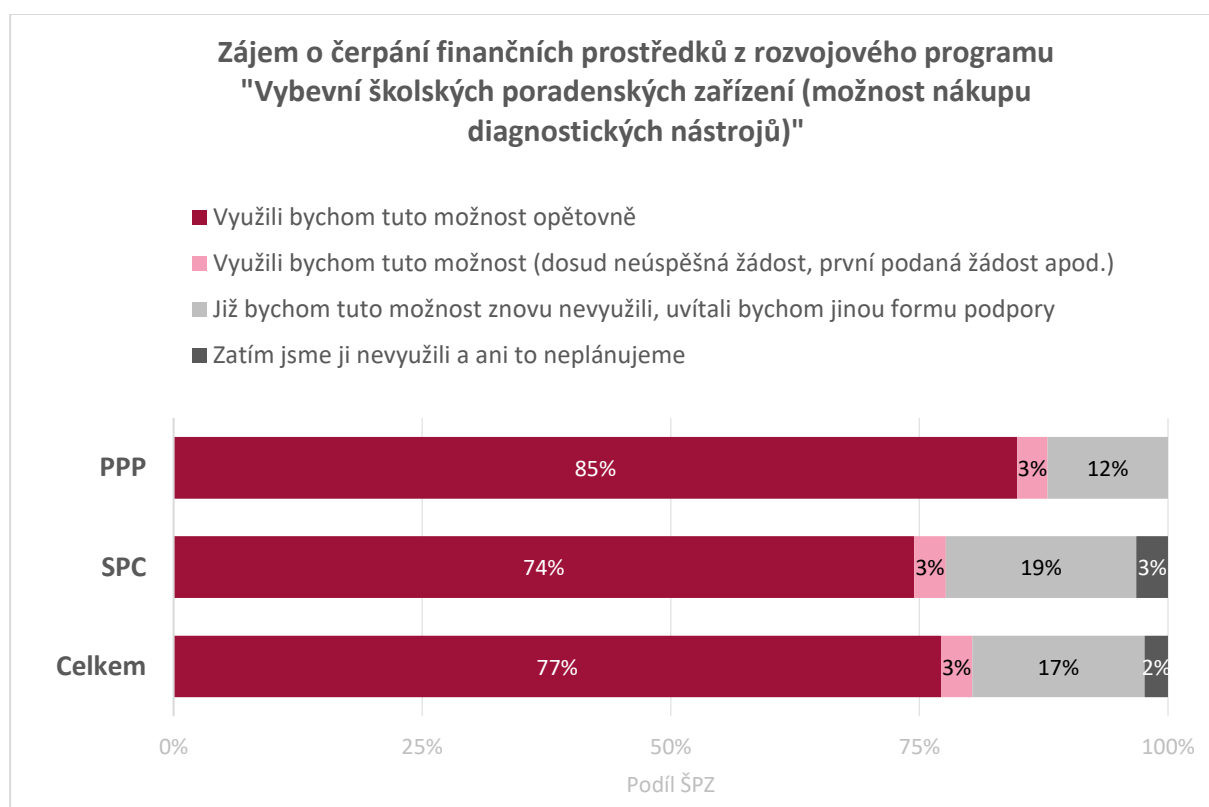
Školská poradenská zařízení měla možnost uvést v otevřených odpovědích i další podněty, které s prováděním diagnostiky souvisí. Jeden z respondentů uvedl, že v oblasti diagnostiky dlouhodobě **postrádá přehled nových/aktualizovaných metod, které by odpovídaly aktuálním zakázkám**. Několik zařízení dále projevilo poptávku po vzdělávacích akcích, **workshopech týkajících se speciálně pedagogických nástrojů, testů a psychologických nástrojů a kazuistických seminářích**, na nichž by si poradenští pracovníci mohli vyměňovat zkušenosti. Rovněž se objevuje i poptávka po celostátně nastavené **finanční podpoře supervizních programů** pro pracovníky školských poradenských zařízení a jejich organizaci ze strany NPI ČR na úrovni regionů.

Problematikou oblastí je z pohledu některých zařízení i legislativní oblast. V tomto ohledu se objevil podnět konkrétního zařízení, které v praxi nenachází dostatečnou **podporu při výkladu legislativy**. V případě řešení podobných situací by bylo vhodné, aby MŠMT poskytlo zařízením komplexnější odpovědi (např. vč. uvedení konkrétního příkladu vycházejícího ze zkušeností z reálné praxe), nikoliv pouze odkaz na příslušnou legislativu. Této problematice se dále dotýká kapitola 1.4.

Jeden z respondentů blíže popsal **frustraci související s přetížením zařízení**, což potom negativně ovlivňuje časové kapacity věnované systematické práci s klienty a jejich rodinami či ve školách.

V souvislosti s financováním rozvoje diagnostické oblasti byl v rámci dotazníkového šetření ověřován zájem školských poradenských zařízení o opětovné zapojení do rozvojového programu „Vybavení školských poradenských zařízení (možnost nákupu diagnostických nástrojů)“. Více než tři čtvrtiny (**77 %**) **školských poradenských zařízení by se zapojily** do tohoto rozvojového programu **opětovně** a další **3 %** zařízení by této možnosti ráda využila **poprvé**. Část zařízení (**12 % PPP a 19 % SPC**) by se naopak již nezapojila, ale uvítala by namísto toho **jinou formu podpory**. Pouze minimum zařízení se do tohoto programu podle svých tvrzení ještě nezapojilo a ani to neplánuje (viz Obrázek 1.17).

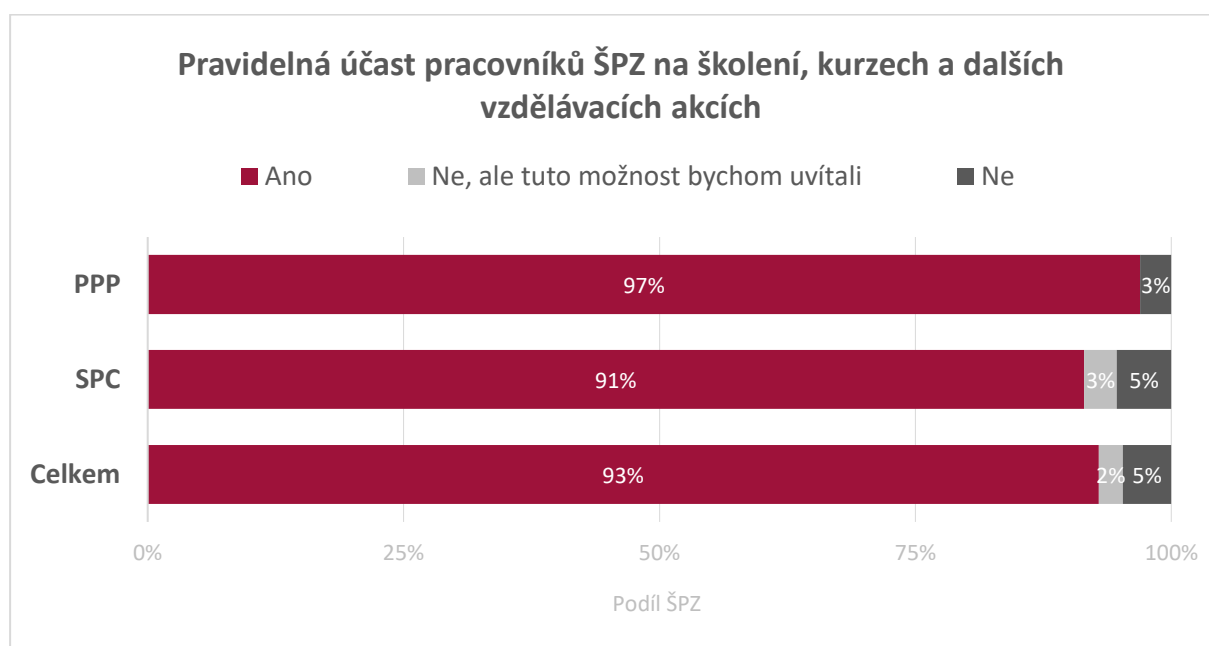
Obrázek 1.17: Zájem o čerpání finančních prostředků z rozvojového programu "Vybavení školských poradenských zařízení (možnost nákupu diagnostických nástrojů)"

Pozn.: Odpovědi na otázku „Využilo by Vaše zařízení možnost čerpat finanční prostředky z rozvojového programu Vybavení školských poradenských zařízení (možnost nákupu diagnostických nástrojů)?“.
N (PPP) = 33, N (SPC) = 94.

Zdroj: Vlastní zpracování.

Obrázek 1.18: Pravidelná účast pracovníků ŠPZ na školení, kurzech a dalších vzdělávacích akcích

Pozn.: Odpovědi na otázku „Účastníte se Vy a Vaši zaměstnanci pravidelně školení, kurzů apod.?“. N (PPP) = 33, N (SPC) = 94.

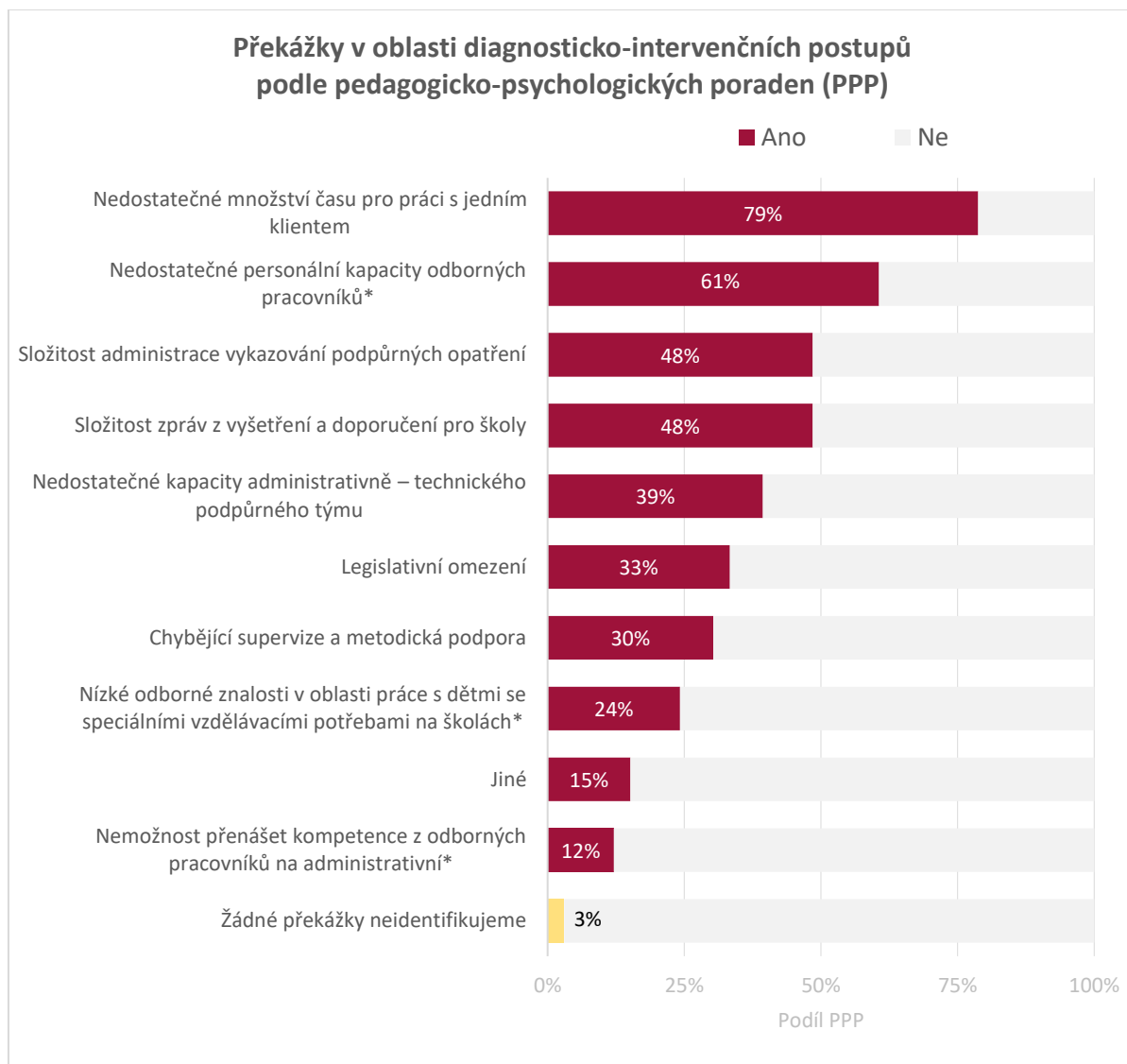
Zdroj: Vlastní zpracování

1.3 Překážky v poskytování kvalitnějších služeb

Většina školských poradenských zařízení identifikuje jisté překážky, které jejich zařízení brání provádět diagnosticko-intervenční postupy vyšší kvality vůči svým klientům. Mezi nejčastěji zmiňované překážky patří obecně **nedostatečné personální kapacity** odborných pracovníků, sociálních pracovníků, speciálních pedagogů a psychologů a s tím související **nedostatečné množství času pro práci s jedním klientem**. Limitující je podle školských poradenských zařízení často i **složitá administrace** související s **vydáváním rozhodnutími** o podpůrných opatřeních.

Vedoucí pracovníci **PPP** považují za největší překážku bránící poskytování kvalitnějších diagnosticko-intervenčních postupů zejména **nedostatečné množství času pro práci s jedním klientem** (79 %). Tři pětiny (61 %) PPP pak spatřují bariéru v **nedostatečných personálních kapacitách** odborných pracovníků a necelá polovina (48 %) ve **složitosti administrace** související s podpůrnými opatřeními či ve **složitosti zpráv** z vyšetření a doporučení pro školy. Téměř dvě pětiny (39 %) PPP rovněž vidí jako překážku **nedostatečné kapacity administrativně-technického podpůrného týmu**, 30 % PPP potom **chybějící supervizi a metodickou podporu**. Téměř pětina (24 %) PPP vnímá jako limitující **nízké odborné znalosti** pedagogických pracovníků **ve školách** v oblasti práce s dětmi se SVP (viz Obrázek 1.19).

Obrázek 1.19: Překážky bránící v poskytování vyšší kvality diagnosticko-intervenčních postupů – pedagogicko-psychologické poradny (PPP)

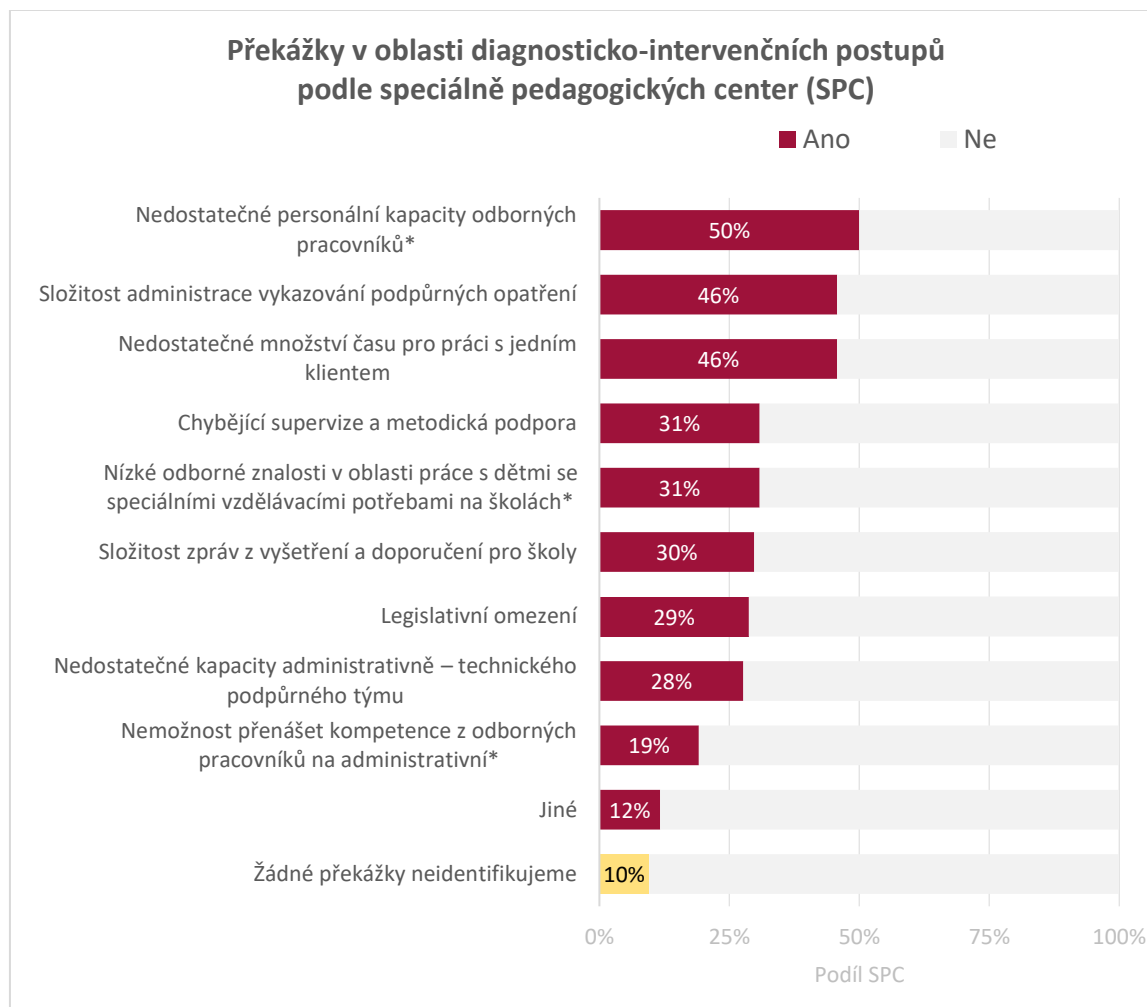

Pozn.: Odpovědi na otázku „Existují překážky, které Vašemu zařízení brání v tom, abyste mohli poskytovat vyšší kvalitu diagnosticko-intervenčních postupů vůči klientům (dětem, žákům a rodičům a školám)? Vyberte prosím všechny možnosti, které pro Vaše zařízení platí.“. * Kompletní znění odpovědí je uvedeno v Příloze 3. N=33.

Zdroj: Vlastní zpracování

Na bariéry, které vnímají vedoucí pracovníci ve skupině PPP, poukazují v podobné míře i vedoucí pracovníci SPC. Polovina (50 %) SPC vidí jako největší překážku v poskytování vyšší kvality služeb **nedostatečné personální kapacity** odborných pracovníků. Podobná podíl SPC (46 %) pak vnímá negativně **složitost administrace** související s vykazováním podpůrných opatření či **nedostatečné množství času pro práci s jedním klientem**. Téměř třetina SPC považuje dále za limitující chybějící supervizi a metodickou podporu (31 %), nízké odborné znalosti pracovníků škol v oblasti práce s dětmi se SVP (31 %) či složitost zpráv z vyšetření a doporučení pro školy (30 %). Téměř třetina (29 %) SPC poukazuje rovněž na omezení plynoucí z legislativy (viz Obrázek 1.20).

Obrázek 1.20: Překážky bránící v poskytování vyšší kvality diagnosticko-intervenčních postupů – speciálně pedagogická centra (SPC)

Pozn.: Odpovědi na otázku „Existují překážky, které Vašemu zařízení brání v tom, abyste mohli poskytovat vyšší kvalitu diagnosticko-intervenčních postupů vůči klientům (dětím, žákům a rodičům a školám)? Vyberte prosím všechny možnosti, které pro Vaše zařízení platí.“ * Kompletní znění odpovědí je uvedeno v Příloze 3. N=94.

Zdroj: Vlastní zpracování.

V rámci dotazníkového šetření mohla školská poradenská zařízení uvést případně i další bariéry, které podle jejich názorů brání v poskytování kvalitnějších služeb klientům. Překážky popsané v otevřených odpovědích jsou v souladu s výše uvedeným. Jednak se opětovně objevily **výhrady k nejednoznačnosti legislativy a k jejímu různíci mu se výkladu, k legislativou vymezené době pro vydání zprávy a doporučení „způsobující tlak na množství vyšetřených klientů“**. Ve vazbě na administrativní zátěž je nutné upozornit, že se objevuje poptávka po **revizi formuláře „Doporučení ke vzdělávání žáka se SVP“**.

Některá PPP rovněž upozornila na nevyhovující **způsob financování**, který se odvíjí od **počtu klientů, nikoliv od četnosti a intenzity poskytovaných služeb** klientovi:

„Aktuální způsob financování podle počtu klientů, kterým byla poskytnuta péče za uplynulý školní rok je stresující, vytváří tlak na službu jednorázovou, tedy na spíše na kvantitu služeb. Nezohledňuje nemocnost klientů, nevyužité termíny, „nedocházku“ klientů apod.“. Školská poradenská zařízení rovněž zmiňovala **nedostatek finančních prostředků** na zaměstnání odborníků v oblasti ICT či dalších **administrativních a podpůrných pozic**. Neméně limitujícím faktorem je i nedostatek odborných pracovníků, zejména **dětských psychiatrů a klinických psychologů** či **hrozící nedostatek asistentů pedagoga** po novelizaci školského zákona. **MŠMT** však dle názoru některých školských poradenských zařízení **nejeví zájem o názory odborníků z praxe**, zároveň nedochází k potřebné **koordinaci činností s dalšími rezorty** (zejména MZ a MPSV).

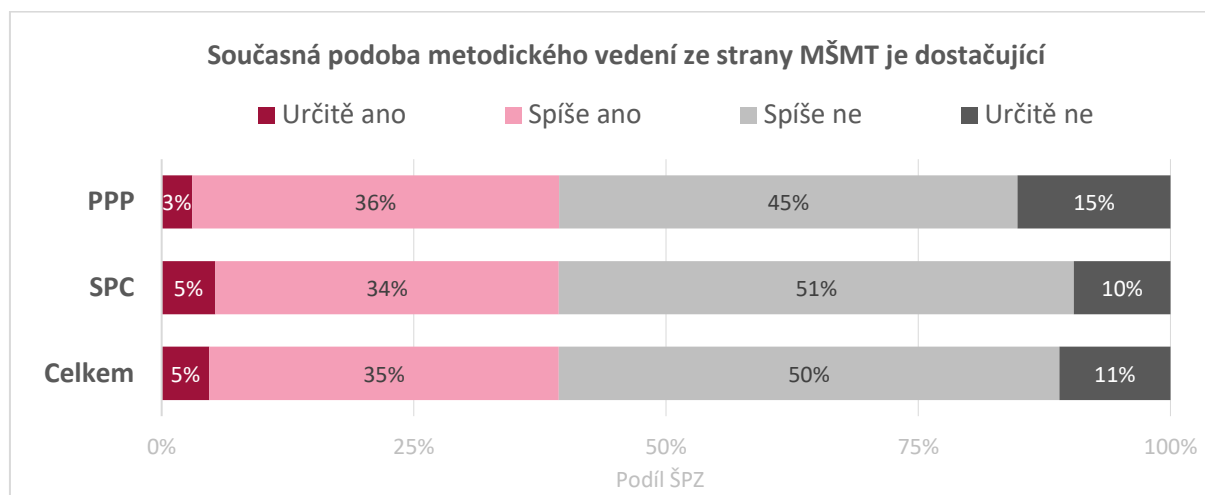
V souvislosti s dalším vzděláváním odborných pracovníků školská poradenská zařízení upozornila na **nedostatek odborných školení a konferencí zaměřených na oblast psychiatrických poruch** (úzkostné a depresivní stavy u dětí), **drogových závislostí** u dětí (i rodičů dětí) či **dalších sociálně patologických jevů**. Některá školská poradenská zařízení se rovněž domnívají, že **mezinárodní programy** (např. Erasmus) **nejsou vytvářeny s ohledem na potřeby těchto zařízení**, což do velké míry limituje možnost sdílení zkušeností s odborníky ze zahraničí.

PPP v otevřených odpovědích upozornily na skutečnost, že jsou v současnosti **často jediným místem, které může dětem poskytnout potřebnou podporu a intervenci**. Jako další z překážek byly také zmíněné počty žáků přiřazených na školách běžného typu.

1.4 Metodická podpora ze strany MŠMT

Z hlediska kvality poskytovaných služeb ze strany školských poradenských zařízení je klíčová i efektivní metodická podpora těchto zařízení. **Současné metodické vedení** poskytované **ze strany MŠMT** však **není podle tří pětín (61 %) školských poradenských zařízení dostatečné**. Pouze 5 % školských poradenských zařízení považuje současnou podobu metodického vedení ze strany MŠMT za plně dostačující. Zároveň nebyly v tomto ohledu identifikovány ani velké rozdíly mezi jednotlivými typy školských poradenských zařízení – nespokojenost se současnou podobou metodického vedení vyjádřily tři pětiny (61 %) PPP i SPC (viz Obrázek 1.21).

Obrázek 1.21: Spokojenost ŠPZ s metodickým vedením ze strany MŠMT

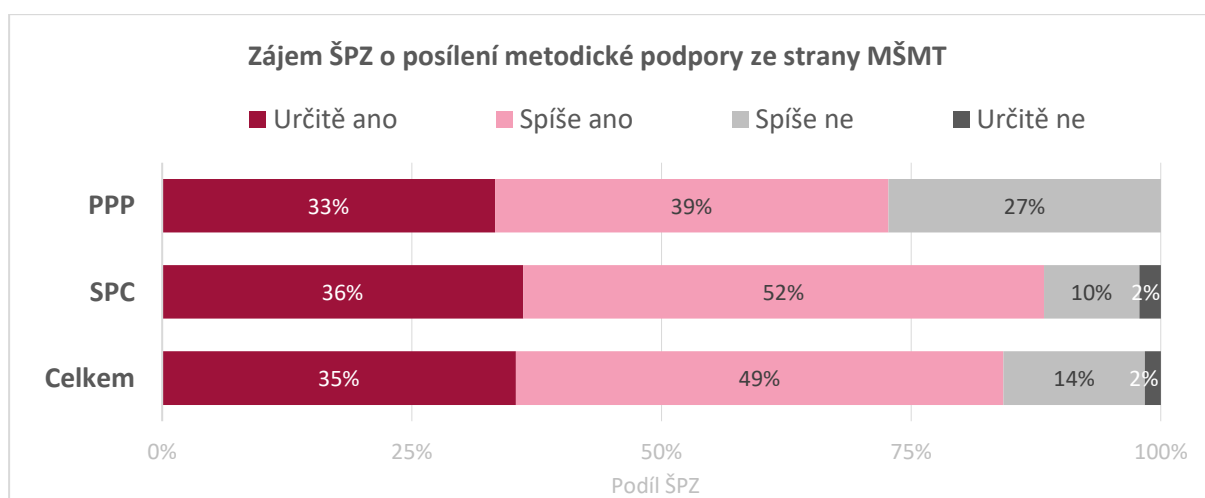

Pozn.: Odpovědi na otázku „Vnímáte současnou podobu metodického vedení ze strany MŠMT jako dostačující?“. N (PPP) = 33, N (SPC) = 94.

Zdroj: Vlastní zpracování.

V návaznosti na výše uvedenou otázku byl v rámci dotazníkového šetření zjišťován i zájem školských poradenských zařízení o posílení metodické podpory ze strany MŠMT. Výsledky jasně ukazují, že většina (**84 %**) **školských poradenských zařízení deklaruje zájem o posílení metodické podpory ze strany MŠMT**. Poptávka po posílení tohoto typu podpory se ovšem liší napříč jednotlivými typy zařízení. Větší zájem o posílení metodické podpory mají SPC (88 %), zatímco v případě PPP projevilo zájem 73 % respondentů (viz Obrázek 1.22).

Obrázek 1.22: Zájem ŠPZ o posílení metodické podpory ze strany MŠMT

Pozn.: Odpovědi na otázku „Mělo by Vaše ŠPZ zájem o posílení metodické podpory ze strany MŠMT?“. N (PPP) = 33, N (SPC) = 94.

Zdroj: Vlastní zpracování.

Z hlediska **konkrétních forem podpory** školská zařízení obecně preferují **podporu v legislativní oblasti a metodickou podporu v diagnostice** (viz Obrázek 1.23 a Obrázek 1.24). Preference v těchto oblastech jsou velmi podobné napříč jednotlivými typy školských poradenských zařízení – legislativní podporu by uvítalo 79 % PPP a 83 % SPV, metodickou podporu v oblasti diagnostiky potom 50 % PPP a 57 % SPC. V dalších oblastech už se pořadí preferencí mezi jednotlivými typy školských poradenských zařízení lišilo.

PPP mající zájem o posílení metodické podpory ze strany MŠMT by – kromě výše uvedené legislativní a diagnostické oblasti – dále ocenily **pomoc se zvládáním tlaku zákonných zástupců (46 % PPP)**, sjednocení praxe v oblasti diagnostiky (33 % PPP) a sjednocení praxe v ostatních oblastech (25 % PPP).

Jak již bylo uvedeno výše, SPC projevující zájem o posílení metodické podpory se v první dvojici priorit shodují s PPP – 83 % z nich má zájem o větší podporu v oblasti legislativy, 57 % potom v oblasti diagnostiky. Téměř polovina (**49 %**) respondentů z řad **SPC** si rovněž přeje větší **jednotnost praxe v oblasti diagnostiky**, což je o 16 p. b. více než v případě PPP. Relativně velká poptávka je v případě SPC i po sjednocení praxe v oblastech mimo diagnostiku (41 %), naopak menší podíl SPC by uvítal pomoc se zvládáním tlaku zákonných zástupců (35 %).

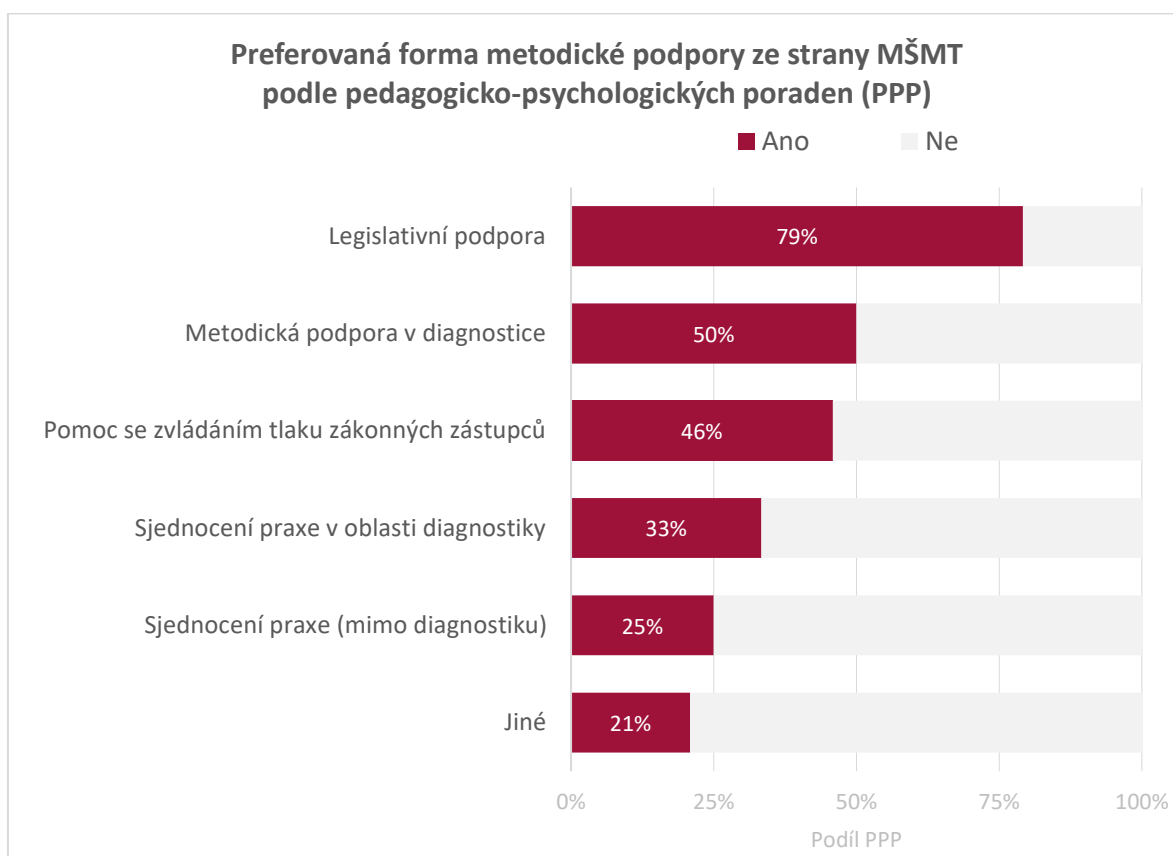
Školská poradenská zařízení měla i v tomto případě možnost doplnit další oblasti, ve kterých by uvítala metodickou podporu ze strany MŠMT. V souvislosti s metodickou podporou ze strany MŠMT by vybraná školská poradenská zařízení uvítala **zpřístupnění příkladů z praxe** (zaměřených zejména na žáky s tzv. hraničním intelektem, s psychiatrickými nemocemi, se specifickým zdravotním znevýhodněním jako je např. diabetes, epilepsie atd.) a **větší propojení expertízy MŠMT s praxí**. V tomto kontextu se objevila i poptávka po **vytvoření portálu** určeného pro školská poradenská zařízení, na kterém by byl dostupný **přehled otázek a příslušných reakcí ze strany MŠMT**.

Přímo v souvislosti s diagnostikou se v otevřených odpovědích objevil požadavek na **sjednocení terminologie**, podporu při tvorbě **sjednocujících diagnostických nástrojů**, které „by vedly k jednotnému posuzování míry SVP napříč republikou“, standardizaci manuálu pro posuzování SVP pro účely podpůrných opatření a postupu při poskytování podpůrných opatření. Neméně důležitým podnětem je i problematika spolupráce mezi vybranými aktéry, zejména **sjednocení stanovisek a postupů mezi MŠMT, ČŠI, NPI a OSPOD v otázce vzdělávání žáků se středně těžkým, případně těžkým mentálním postižením v běžných školách** na žádost zákonného zástupce. Opomíjena nezůstala ani oblast vzdělávání – ze strany školských poradenských zařízení se objevila poptávka po **větším počtu bezplatných školení** (financovaných ze strany MŠMT či zřizovatele) a **výcviku v oblasti krizové intervence a mediace**.

Ze strany školských poradenských zařízení se objevila poptávka po **stanovení maximální kapacity jednotlivých zařízení** či stanovení **maximálního počtu klientů na jednoho pracovníka** – bez tohoto kroku budou podle vybraných respondentů i nadále

přetrvávat pokřivené podmínky pro řádný výkon činnosti školských poradenských zařízení (zejména PPP) a bude stimulována tendence „ke zhoršující se kvalitě s odbornou přidanou hodnotou skrze redukci [...] činnosti na dominantní diagnostiku SVP, bez věnování se následné poradensko-terapeutické a reedukační péči a odklánění klientů s výchovnými a psychickými obtížemi, ačkoliv bychom jim dle vyhlášky č. 72/2005 Sb. pomoc poskytnout měli a mohli“. V souvislosti s podporou ze strany MŠMT se rovněž objevují podněty týkající se stanovených lhůt pro poskytnutí poradenských služeb. Ukazuje se tak, že kapacitní přetížení školských poradenských zařízení významně ovlivňuje všechny oblasti pokryté dotazníkovým šetřením.

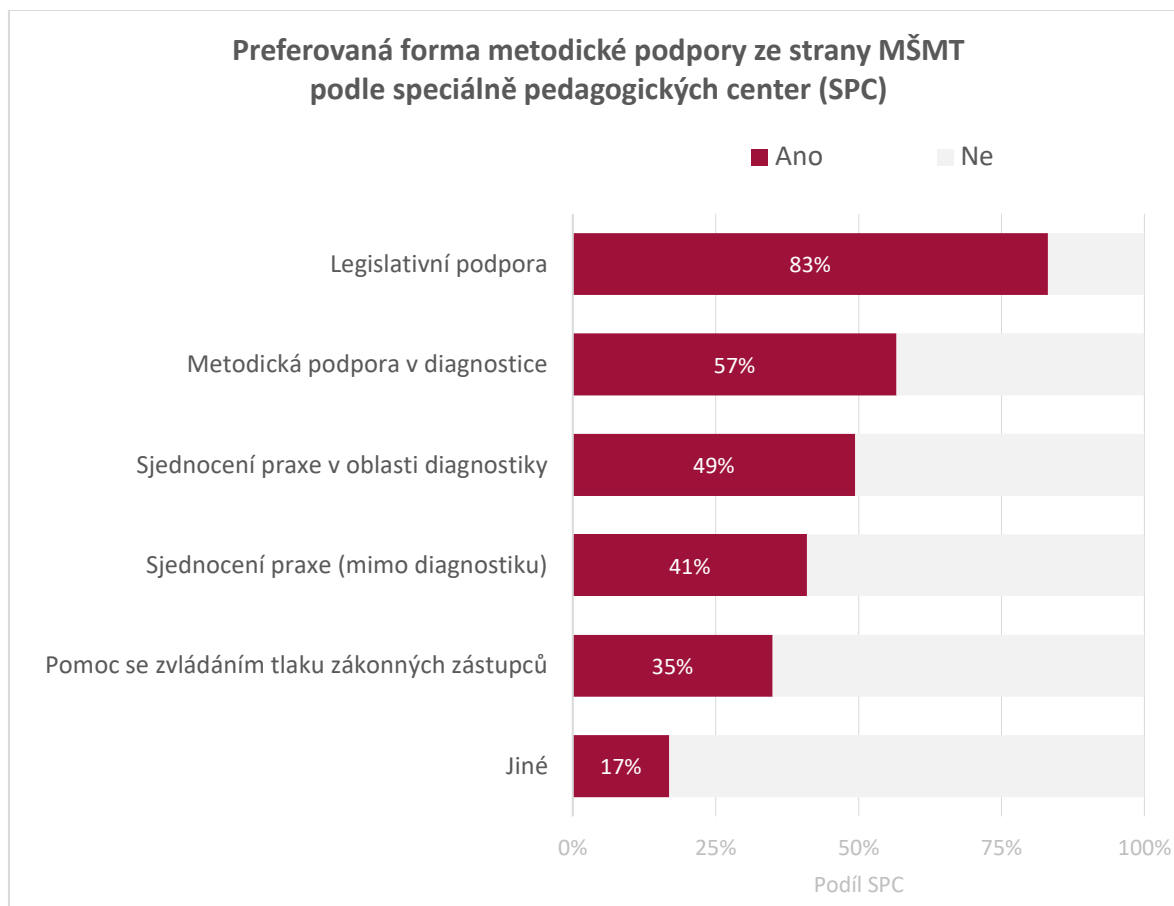
Obrázek 1.23: Vítaná forma metodické podpory ze strany MŠMT – pedagogicko-psychologické poradny (PPP)

Pozn.: Odpovědi na otázku „Jakou formu metodické podpory ze strany MŠMT by Vaše zařízení uvítalo nejvíce? Vyberte prosím všechny možnosti, které pro Vaše zařízení platí.“. N=24.

Zdroj: Vlastní zpracování.

Obrázek 1.24: Vítaná forma metodické podpory ze strany MŠMT– speciálně pedagogická centra (SPC)

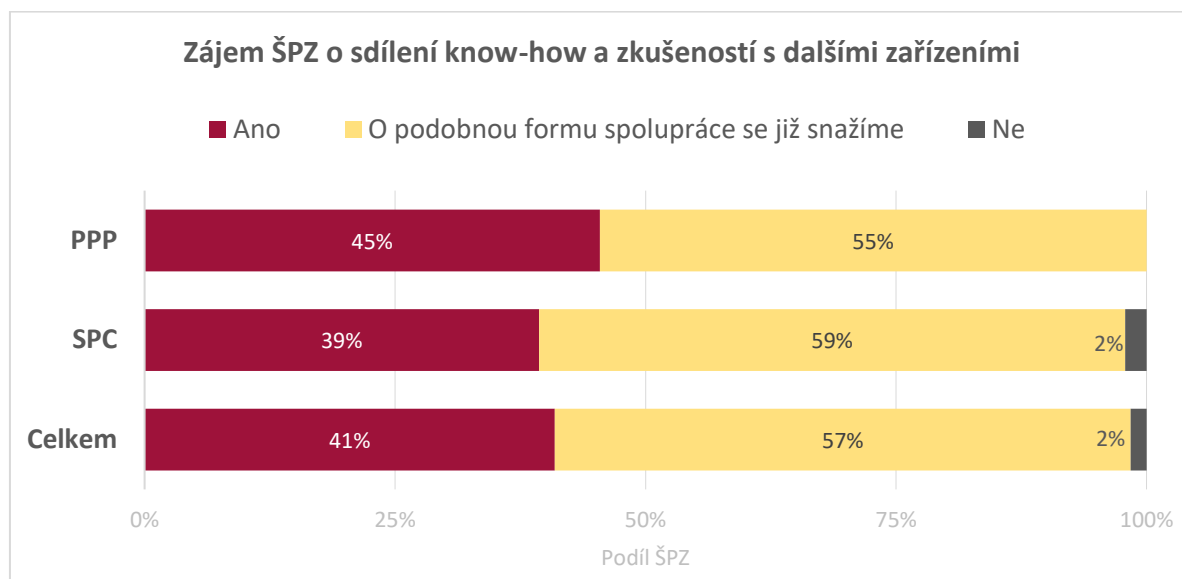

Pozn.: Odpovědi na otázku „Jakou formu metodické podpory ze strany MŠMT by Vaše zařízení uvítalo nejvíce? Vyberte prosím všechny možnosti, které pro Vaše zařízení platí.“. N=83.

Zdroj: Vlastní zpracování.

Pro rozvoj školských poradenských zařízení a zvýšení kvality poskytovaných služeb je důležité sdílení příkladů dobré praxe a inspirativních postupů. Výsledky dotazníkového šetření ukázaly, že drtivá většina (**98 %**) **školských poradenských zařízení** má **zájem o sdílení zkušeností** s ostatními zařízeními. Pozitivní zprávou je, že více než polovina školských poradenských zařízení v této oblasti již vyvíjí vlastní aktivitu – **57 %** zařízení se totiž **o podobnou formu spolupráce v současné době již snaží**. Dalšíh **42 %** školských poradenských **by možnost vzájemného sdílení know-how a inspirace uvítalo**, ale dosud nepodniklo v tomto směru aktivní kroky. Zájem o sdílení zkušeností je velmi podobný napříč typy školských poradenských zařízení. V případě PPP projevila o tuto formu spolupráce s ostatními zájem přibližně polovina (45 %) respondentů, zatímco druhá polovina (55 %) o ni již usiluje. Mezi SPC se již o tuto formu spolupráce snaží 59 % center, zatímco 39 % by o ni mělo zájem. Pouze minimální podíl SPC (2 %) nemá zájem o sdílení zkušeností s ostatními zařízeními (viz Obrázek 1.25).

Obrázek 1.25: Zájem ŠPZ o sdílení know-how a zkušeností s dalšími zařízeními

Pozn.: Odpovědi na otázku „Uvítalo by Vaše zařízení možnost sdílet zkušenosti s dalšími zařízeními (vzájemné sdílení know-how a inspirace)?“. N (PPP) = 33, N (SPC) = 94.

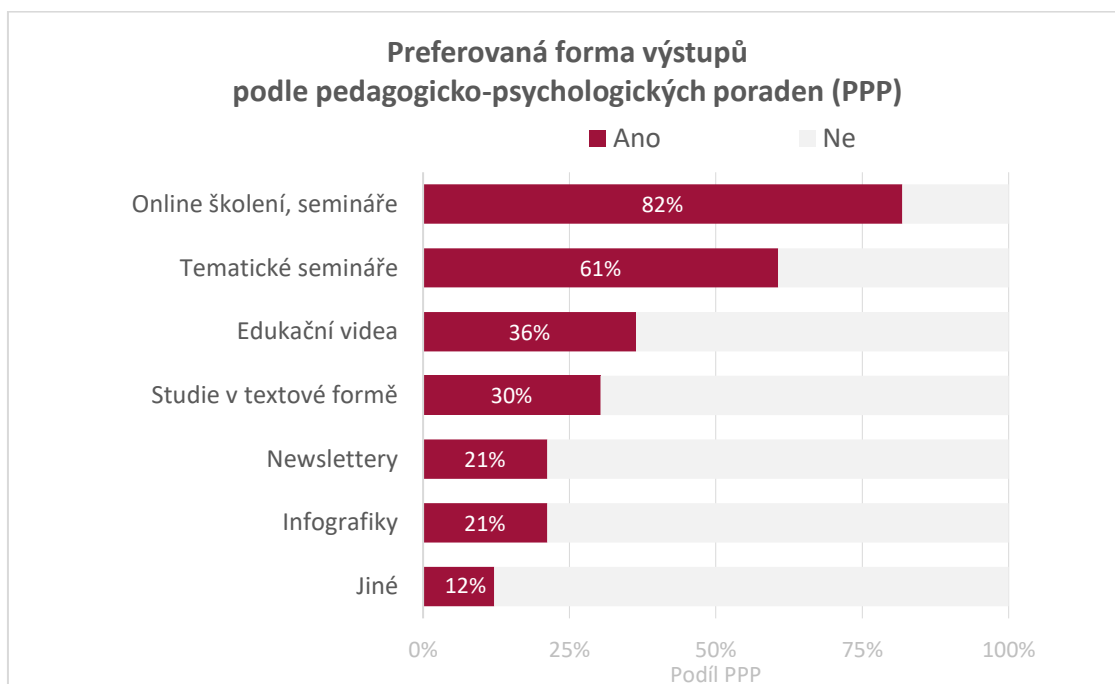
Zdroj: Vlastní zpracování.

Z hlediska zvyšování kvality poskytovaných služeb je v případě školských poradenských zařízení klíčový i způsob předávání informací ze strany státní správy. **Většina školských poradenských zařízení** by obecně **preferovala** dostávat výstupy a další know-how od České školní inspekce (ČŠI) a MŠMT prostřednictvím **online školení a tematických seminářů**, případně formou **edukačních videí**. Mnohem menší zájem je i v případě školských poradenských zařízení o statické formy předávání informací, tzn. o studie v textové formě, newslettery či infografiky.

Výsledky uvedené výše platí pro oba sledované typy školských poradenských zařízení – PPP i SPC. Ve skupině PPP uvedlo 82 % jejich vedoucích pracovníků, že by ocenilo předávání výstupů formou online školení a seminářů, 61 % prostřednictvím tematických seminářů a 36 % skrze edukační videa (viz Obrázek 1.26). Mezi SPC je rozložení zájmu o distribuci výstupů zmíněných institucí obdobné jako u PPP – 77 % z nich by uvítalo online semináře, 73 % tematické semináře a 45 % edukační videa. V případě SPC je patrná vyšší preference newsletterů (35 %) či studií v textové formě (34 %) (viz Obrázek 1.27).

Školská poradenská zařízení uváděla v otevřených odpovědích i další vhodné formy sdílení výstupů know-how. Zmiňovány byly zejména diskuzní semináře a skupiny na úrovni regionů, online setkání soustředěná na konkrétní téma (např. nadané děti), již výše zmiňovaný portál s přehledem častých otázek a odpovědí, výměna zkušeností a příkladů dobré praxe prostřednictvím osobního setkání, stáže ve školských poradenských zařízeních či kazuistiky. Školská poradenská zařízení rovněž doporučovala, aby byl v příslušných institucích kladen větší důraz na zaměstnávání odborníků z praxe.

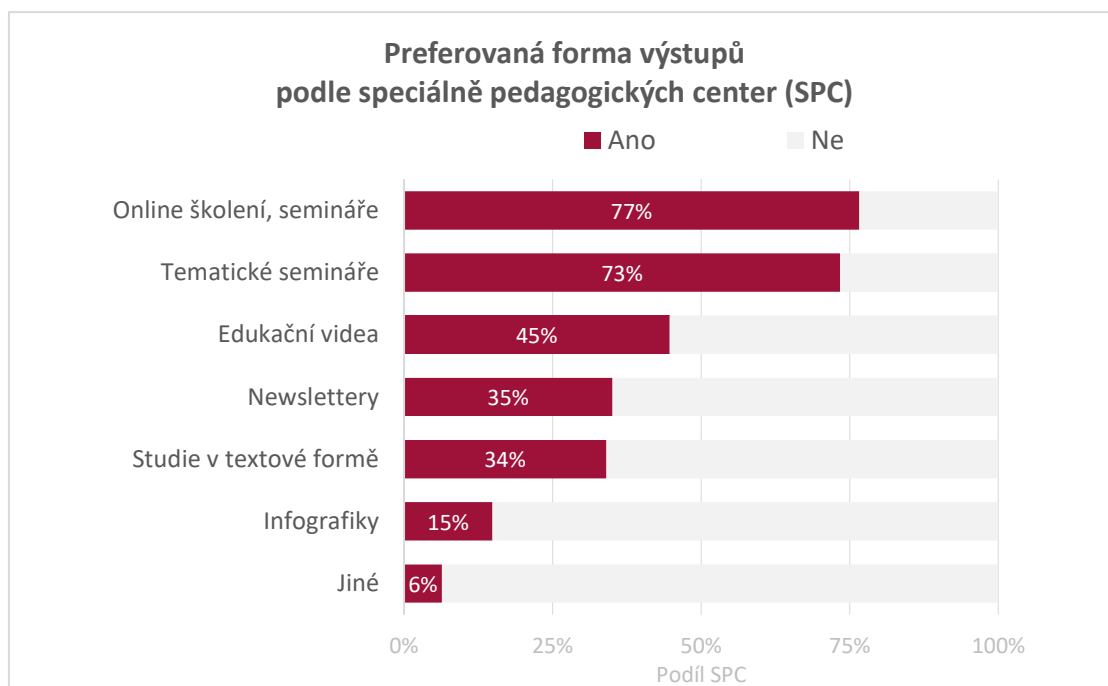
Obrázek 1.26: Preferovaná forma výstupů – pedagogicko-psychologické poradny (PPP)

Pozn.: Odpovědi na otázku „Jakou formu předávání know-how, výstupů České školní inspekce (ČŠI), MŠMT apod. byste nejvíce preferovali? Vyberte všechny možnosti, které pro Vaše zařízení platí.“. N=94.

Zdroj: Vlastní zpracování.

Obrázek 1.27: Preferovaná forma výstupů – speciálně pedagogická centra (SPC)

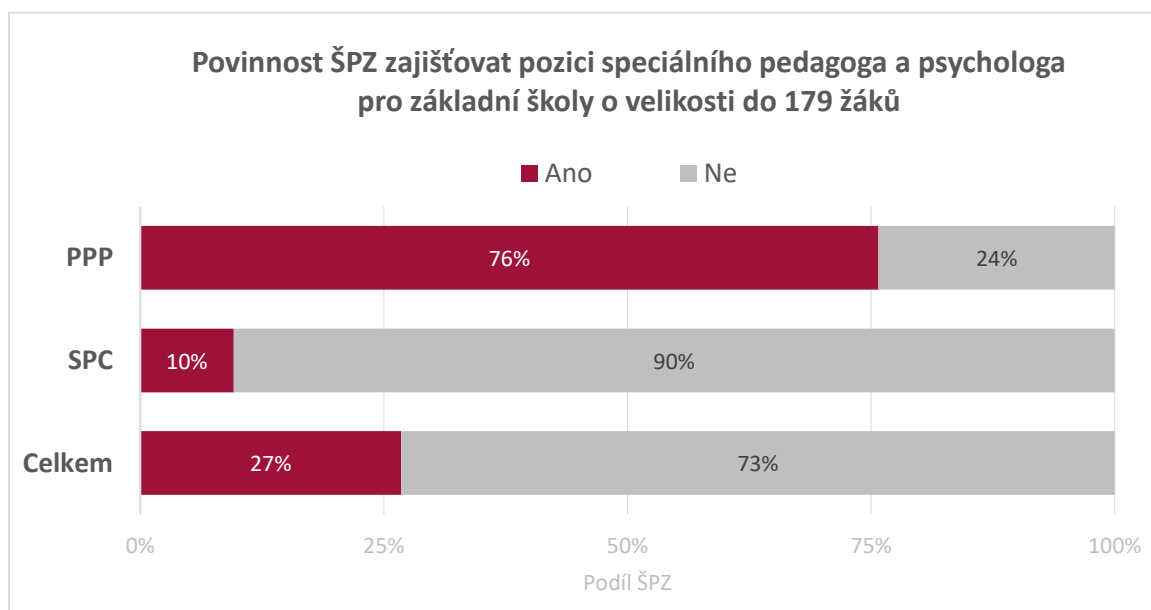
Pozn.: Odpovědi na otázku „Jakou formu předávání know-how, výstupů České školní inspekce (ČŠI), MŠMT apod. byste nejvíce preferovali? Vyberte všechny možnosti, které pro Vaše zařízení platí.“. N=33.

Zdroj: Vlastní zpracování.

1.5 Institucionalizace specializovaných pozic

Povinnost zajišťovat pozici speciálního pedagoga a psychologa pro základní školy, které mají 179 a méně žáků, se týká více než čtvrtiny (**27 %**) **školských poradenských zařízení** zapojených do dotazníkového šetření. Institucionalizace specializovaných pozic se v současné době týká více než tří čtvrtin (76 %) PPP a desetiny (10 %) SPC (viz Obrázek 1.28).

Obrázek 1.28: Povinnost ŠPZ zajišťovat pozici speciálního pedagoga a psychologa pro základní školy o velikosti do 179 žáků

Pozn.: Odpovědi na otázku „Týká se Vašeho zařízení (nebo se Vás v budoucnu bude týkat) povinnost zajišťovat pozici speciálního pedagoga a psychologa pro základní školy do 179 žáků?“. N (PPP) = 33, N (SPC) = 94.

Zdroj: Vlastní zpracování.

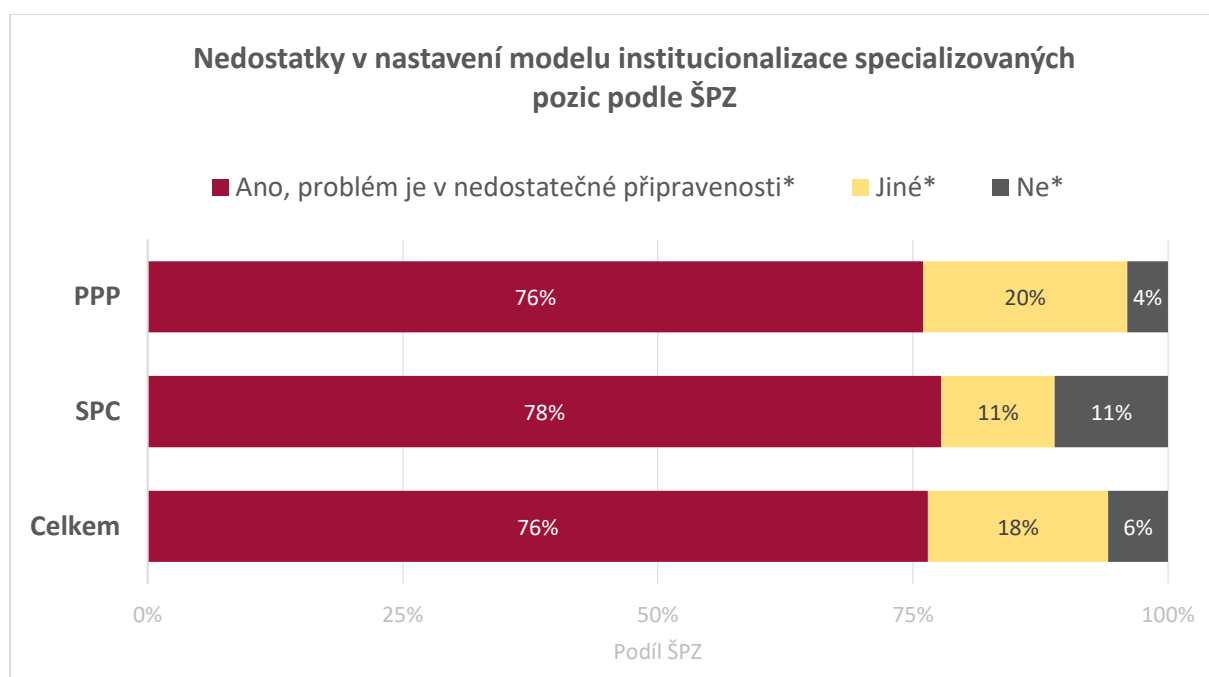
Více než tři čtvrtiny (**76 %**) **školských poradenských zařízení**, jichž se povinnost zajišťovat pozice speciálního pedagoga psychologa pro základní školy o velikosti do 179 žáků týká, spatřují **nedostatky zejména v nedostatečné připravenosti** nastavení modelu institucionalizace specializovaných pozic, a to z finančního, materiálního a personálního hlediska. Pouze **6 %** školských poradenských zařízení se domnívá, že je tento **systém dobře nastaven** (viz Obrázek 1.29).

Školská poradenská zařízení měla rovněž možnost uvést v otevřené otázce další **připomínky** k nastavení systému institucionalizace specializovaných pozic. Připomínky se týkaly zejména **nedostatku kvalifikovaných odborníků**, který bude pro realizaci modelu jedním z limitujících prvků. Zároveň může být omezující i **systém financování**, který nemusí plně pokrýt všechny potřebné náklady (např. potřebu metodického vedení).

Problematické může být podle některých zařízení i **materiální zajištění** systému (vč. zajištění výpočetní techniky a potřebných informačních systémů vč. správy IT, řešení problematiky kyberbezpečnosti a ochrany osobních údajů i v příslušných školách). Výtky se ve vazbě na nový systém týkaly i **rozsahu administrativy** související s chodem systému.

Neméně otázek budí mezi školskými poradenskými zařízeními i problematika **vedení specializovaných pracovníků**, kteří budou zaměstnanci školského poradenského zařízení, ale budou vykonávat činnosti ve školách dle požadavků vedení škol. V tomto ohledu tak vzniká řada **pracovně-právních otázek**.

Obrázek 1.29: Nedostatky v nastavení modelu institucionalizace specializovaných pozic podle ŠPZ

Pozn.: Odpovědi na otázku „Spatřujete v nastavení modelu institucionalizace specializovaných pozic nějaké nedostatky?“. * Kompletní znění odpovědí je uvedeno v Příloze 3. N (PPP) = 25, N (SPC) = 9.

Zdroj: Vlastní zpracování.

1.6 Analýza výsledků podle krajů

Výsledky v dělení podle krajů jsou v interaktivní formě dostupné na webu datapaq.cz.

2 Další náměty a potřeby školských poradenských zařízení

V rámci dotazníkového šetření mohla školská poradenská zařízení v otevřených otázkách doplnit své odpovědi rozšiřujícím komentářem anebo uvést **další podněty a náměty** nad rámec témat pokrytých v dotazníku. Tuto možnost využilo **36 % školských poradenských zařízení**, která se zúčastnila dotazníkového šetření. Z otevřených odpovědí je patrné, že v prostředí školských poradenských zařízení **rezonují zejména témata** pokrytá dotazníkovým šetřením (tzn. **financování školských poradenských zařízení, nedostatečné časové a personální kapacity či oblast diagnostiky**). Tato témata považují školská poradenská zařízení za důležitá, a proto by jim měli relevantní aktéři ve vzdělávací politice věnovat zvýšenou pozornost.

Témata, která školská poradenská zařízení považují v současné době za důležitá a věnovaly se jim v otevřených odpovědích v rámci dotazníkového šetření, uvádí následující tabulka.

Tabulka 2.1: Další náměty a potřeby školských poradenských zařízení uváděné v dotazníkovém šetření

PERSONÁLNÍ POLITIKA:
• Nedostatečné personální a časové kapacity ŠPZ
PODPORA DIAGNOSTICKÉ A DALŠÍ ČINNOSTI:
• Nutnost komplexního posouzení výhod a nevýhod sjednocování diagnostické praxe • Administrativní zátěž související s přípravou zpráv a doporučení, nedostatek času na přípravu zpráv a doporučení (v důsledku přetížení ŠPZ) • Zjednodušení systému přiznávání podpůrných opatření (např. nevázat doporučení na školu, ale na konkrétního klienta kvůli snadnějšímu postupu např. při změně školy) • Posílení meziresortní spolupráce a zajištění kompletního přístupu k profilu klienta (MŠMT, MPSV, MZ) s cílem získat komplexní pohled na klienta • Schvalovací proces týkající se podpůrných opatření ve vybraných stupních (časové prodloužení z důvodu schvalování ze strany školy atp.) • Nastavení podpory pro žáky s hraničním intelektem (funkčně spadajících do lehkého mentálního postižení, ale bez možnosti stanovení této diagnózy a úpravy na minimální výstupy) • Metodická podpora týkající se péče o žáky s psychiatrickými diagnózami • Posílení kapacit pro poskytování kariérního poradenství s cílem zajistit lepší uplatnitelnost klientů ŠPZ na trhu práce

VZDĚLÁVÁNÍ PRACOVNÍKŮ, METODICKÁ PODPORA A SDÍLENÍ DOBRÉ PRAXE:

- Nutné **posílení metodické podpory** poskytované ze strany MŠMT a NPI ČR
- **Metodická podpora** s důrazem na **praktickou část** (řešení konkrétních modelových případů) určená pro pracovníky ŠPZ i škol
- Větší podpora **sdílení zkušeností a dobré praxe** napříč vzdělávací soustavou
- Větší **provázanost s koordinátory logopedické péče a koordinátory PAS** (poruch autistického spektra)
- Potřeba **supervize** v ŠPZ
- Posílení **edukace pedagogických pracovníků ve školách** v oblasti vzdělávání žáků se SVP

FINANCOVÁNÍ ŠPZ A SOUVISEJÍCÍCH OBLASTÍ:

- Nezbytnost **předvídatelnosti a stability financování**²
- Otevření diskuze o **způsobu financování ŠPZ** (podle počtu klientů vs. dle počtu činností)
- **Nedostačující prostory**, vybavení a zařízení **školských poradenských zařízení**
- **Nedostačující prostory**, vybavení a zařízení **škol** pro provádění diagnostiky v terénu ze strany ŠPZ
- Nezbytné umožnit **mateřským školám** zřizovat **školní poradenská pracoviště**
- Potřeba dalších **odborných pozic ve školách** (např. **logopedi**)

VZDĚLÁVACÍ POLITIKA:

- Potřeba **systematické koncepce školství** zohledňující roli ŠPZ
- Posílení **spolupráce MŠMT se ŠPZ při přípravě legislativních opatření** souvisejících se sledovanou oblastí (nejen týkajících se přímo ŠPZ, ale i škol)
- Otevření diskuse o **zajišťování školního psychologa a školního speciálního pedagoga ze strany ŠPZ** pro malé školy (střet mezi rolí ŠPZ a školních poradenských pracovišť)
- Otevření diskuse o nastavení **spádovosti ŠPZ**

OBLASTI PODPORY ze strany státu, MŠMT, NPI, ČŠI, krajů, obcí, MAS, středního článku a dalších subjektů:

- Potřeba **právní a legislativní podpory**
- Revize **výkaznictví** (diskuse o zohlednění kvalitativní složky, nikoli jen kvantitativní)
- Zvládání tlaku zákonných zástupců a **předcházení zneužívání systému ze strany zákonných zástupců** klientů

² Při zapojení pracovníků ŠPZ do metodické podpory poskytované školám dojde ke snížení počtu klientů obslužených danými pracovníky, a tedy i k poklesu finančních prostředků.

Příloha – Metodologie šetření ve skupině ŠPZ

Ve skupině školských poradenských zařízení byl připraven dotazník, který byl zaměřen na prioritní témata stanovená na základě mapování potřeb stakeholderů. S ohledem na maximální rozsah dotazníku (30 minut) bylo v tomto dotazníku po dohodě s MŠMT vypuštěno téma *T31 Snižování administrativní zátěže škol*, aby nedocházelo k přetížení respondentů. V rámci pilotní fáze dotazníkového šetření nebyly identifikovány zásadní připomínky ze strany respondentů, nicméně do dotazníků byly zapracovány dílčí připomínky týkající se zejména formulací vybraných otázek.

Plošné šetření ve skupině školských poradenských zařízení bylo **zahájeno 11. 11. 2022**. **Oslovení respondentů** bylo provedeno **ze strany MŠMT** (e-mailem). Přístup respondentů k individuálním odkazům na elektronický dotazník byl zajištěn prostřednictvím systému pro sběr dat v gesci MŠMT. Termín pro vyplnění dotazníku byl stanoven ze strany MŠMT na 16. 11. 2022.

Během plošného šetření byla průběžně sledována response. Na základě vyhodnocení výsledků z hlediska rozsahu získaných odpovědí byla 16. 11. 2022 rozeslána ze strany MŠMT urgence (opět formou e-mailu) s prodlouženým termínem pro odeslání odpovědi **do 22. 11. 2022**. Po tomto termínu byl ponechán ještě časový prostor pro vyplnění dotazníku ze strany respondentů, kteří se potýkali s různými technickými potížemi anebo byli v době hlavního sběru nepřítomni a projevíli zájem o účast na šetření.

Dne 4. 12. 2022 byla uzavřena možnost pro odeslání dotazníku ze strany respondentů a byla vygenerována hrubá data ze šetření ve skupině školských poradenských zařízení.

Po celou dobu šetření byla respondentům poskytována telefonická i e-mailová podpora ze strany výzkumného týmu. V rámci tohoto šetření nebyl identifikován žádný zásadní problém, který by narušil průběh šetření.

Míra response dosažená v rámci šetření školských poradenských zařízení činila **83 %** (viz následující tabulka).

Tabulka I: Míra response ve skupině ŠPZ podle krajů

Kraj		Počet ŠPZ		
		Celkem	z toho:	
			Účast v šetření	Míra response
CZ010	Hlavní město Praha	29	22	76 %
CZ020	Středočeský kraj	25	18	72 %
CZ031	Jihočeský kraj	7	7	100 %
CZ032	Plzeňský kraj	7	6	86 %
CZ041	Karlovarský kraj	3	3	100 %
CZ042	Ústecký kraj	9	7	78 %
CZ051	Liberecký kraj	8	8	100 %
CZ052	Královéhradecký kraj	7	5	71 %
CZ053	Pardubický kraj	7	4	57 %
CZ063	Kraj Vysočina	3	3	100 %
CZ064	Jihomoravský kraj	18	17	94 %
CZ071	Olomoucký kraj	5	4	80 %
CZ072	Zlínský kraj	5	5	100 %
CZ080	Moravskoslezský kraj	16	15	94 %
Celkem		149	124	83 %

Zdroj: Šetření ve skupině ŠPZ, vlastní zpracování.